

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ A DANÍ

Daňový a odvodový systém osob samostatně výdělečně činných v České republice a
Slovenské republice

Tax and Charge System of Self – employed Persons in the Czech Republic and the Slovak
Republic

Student:
Vedoucí bakalářské práce:

Bc. Markéta Kalužová
Ing. Michal Krajňák, Ph.D.

Ostrava 2017

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Markéta Kalužová**

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: 6202T049 Účetnictví a daně

Téma: **Daňový a odvodový systém osob samostatně výdělečně činných v České republice a Slovenské republice**
Tax and Charge System of Self-employed Persons in the Czech Republic and the Slovak Republic

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Charakteristika daňového a odvodového systému v České republice
3. Daně a odvody v kontextu Slovenské republiky
4. Analýza a komparace analyzovaných systémů
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

HAKALOVÁ, Jana a Yveta PŠENKOVÁ. *Daňová evidence. Teorie a praxe*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 128 s. ISBN 978-80-7552-239-9.

PELC, Vladimír a Petr PELECH. *Daně z příjmů s komentářem 2016*. 16. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. 1039 s. ISBN 978-80-7554-011-9.

ŠIROKÝ, Jan. *Základy daňové teorie s praktickými příklady*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 128 s. ISBN 978-80-7552-315-0.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Michal Krajňák, Ph.D.**

Datum zadání: 18.11.2016

Datum odevzdání: 21.04.2017

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci, včetně příloh vypracovala samostatně. Přílohy č. 3, 4, 5 a 6, mi dané k dispozici, jsem samostatně vyplnila.

V Ostravě 21. 4. 2017

Handwritten signature of Markéta Kalužová in blue ink on a light green rectangular background.

.....
Bc. Markéta Kalužová

Obsah

1	Úvod	5
2	Charakteristika daňového a odvodového systému v České republice	7
2.1	Daň	7
2.2	Klasifikace daní	10
2.2.1	Základní třídění daní	12
2.2.2	Pokročilá třídění daní	13
2.2.3	Aplikační třídění daní	13
2.2.4	Institucionální třídění daní	14
2.3	Daňový systém a požadavky na něj	14
2.4	Daňový systém České republiky	15
2.4.1	Přímé daně	16
2.4.2	Nepřímé daně	18
2.5	Odvodový systém České republiky	19
2.5.1	Sociální zabezpečení	19
2.5.2	Veřejné zdravotní pojištění	22
2.6	Možnosti podnikání OSVČ v České republice	24
3	Daně a odvody v kontextu Slovenské republiky	28
3.1	Daňový systém Slovenské republiky	28
3.1.2	Přímé daně	29
3.1.3	Nepřímé daně	33
3.2	Odvodový systém Slovenské republiky	34
3.2.1	Sociální pojištění (Odvody do Sociálnej poisťovne)	34
3.2.2	Veřejné zdravotní pojištění	38
3.3	Možnosti podnikání OSVČ ve Slovenské republice	41
4	Analýza a komparace analyzovaných systémů	43
4.1	Podnikatelská činnost – všeobecný základ pro obě země	43

4.2	Podnikání v České republice.....	43
4.2.1	Uplatnění prokazatelně vynaložených výdajů	48
4.2.2	Uplatnění výdajů procentem z příjmů	51
4.3	Podnikání ve Slovenské republice.....	53
4.3.1	Uplatnění prokazatelně vynaložených výdajů	55
4.3.2	Uplatnění výdajů procentem z příjmů	58
4.4	Rozhodovací analýza.....	59
5	Závěr	62
	Seznam použité literatury	64
	Seznam zkratk	69
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Osob, které se rozhodnou zahájit podnikatelskou činnost v dnešní době stále přibývá a to zejména z důvodu samostatnosti, nezávislosti, vlastní seberealizaci a s vidinou dosažení nemalých výdělků. Se zahájením podnikatelské činnosti však nastávají důležitá rozhodnutí, která si musí každý podnikatel patřičně promyslet. Podnikatelé také musí být dostatečně seznámeni s legislativou, neboť zahájením činnosti jim vznikají povinnosti, ať už týkající se daní či odvodů na sociální a zdravotní pojištění, a jiné.

Cílem této diplomové práce je analyzovat a komparovat samostatnou výdělečnou činnost osob v České a Slovenské republice a to jak po stránce teoretické, tak po stránce praktické s důrazem kladeným na odlišnosti obou zemí. V práci jsou použity metody analýzy a komparace a teoretické poznatky vychází z platné legislativy České a Slovenské republiky v roce 2017.

Diplomová práce se kromě úvodu a závěru skládá ze tří dílčích kapitol.

První kapitola je čistě teoretická a je zaměřena na daňový a odvodový systém České republiky. Na začátku kapitoly jsou definovány základní pojmy týkající se daňové soustavy, třídění daní a požadavky na daňový systém. V další části této kapitoly je charakterizován daňový systém České republiky a to v členění na přímé a nepřímé daně, kdy každá daň z těchto oblastí je blíže analyzována. V poslední části této kapitoly je charakterizován odvodový systém České republiky, tedy pojistné na sociální zabezpečení a veřejné zdravotní pojištění, kdy jsou přiblíženy informace o vyměřovacích základech, zálohách, sazbách, atp. Na závěr jsou v této kapitole charakterizovány možnosti podnikání OSVČ v České republice, zejména způsoby evidování podnikatelské činnosti.

Druhá kapitola je taktéž teoretická avšak zaměřena na daňový a odvodový systém Slovenské republiky. Daňový systém je rozdělen na oblasti přímých a nepřímých daní, kdy je každá daň blíže specifikována. V poslední části této kapitoly je přiblížen odvodový systém Slovenské republiky, tj. sociální pojištění a veřejné zdravotní pojištění. I zde stejně jako v České republice jsou uvedeny informace o sazbách pojistného, vyměřovacích základech, zálohách na pojistné. Rovněž jsou zde uvedeny skladby jednotlivých pojištění. V závěru této kapitoly jsou přiblíženy možnosti podnikání OSVČ ve Slovenské republice, s důrazem kladeným na možnosti evidování činnosti.

Poslední kapitola této práce je kapitolou praktickou, kdy dochází k analýze systémů na základě teoretických poznatků z předchozích dvou kapitol. Pro účely srovnání je smyšlen fiktivní podnikatel pan Malý, který zahájil podnikatelskou činnost v oblasti daňového

poradenství. Pro jeho podnikatelskou činnost je vytvořen komplexní příklad, zahrnující také oblast silniční daně, neboť je využíván automobil a to nejen k podnikatelské, ale také k soukromé potřebě. Pan Malý zvolil jako způsob evidování podnikatelské činnosti daňovou evidenci, proto je mu stanovena daňová povinnost pro případ uplatnění skutečných výdajů, ale také pro možnost uplatnění výdajů procentem z příjmů. Dále jsou mu vyměřeny povinnosti související s odvody sociálního a zdravotního pojištění. Pro účely analýzy Slovenské republiky je zvolen totožný podnikatel, pro co možná nejlepší úroveň srovnání daňového a odvodového zatížení poplatníka. Částky z České republiky jsou přepočteny pomocí kurzu, avšak některé musí být přepočteny dle legislativy Slovenské republiky, neboť je jinak upravena. Zde je taktéž vyčíslena daňová povinnost jak pro uplatnění skutečných výdajů, tak výdajů procentem z příjmů. Zjištěné výsledky jsou dále analyzovány prostřednictvím rozhodovací analýzy, na základě níž je určeno, zda je výhodnější podnikat v České nebo Slovenské republice.

2 Charakteristika daňového a odvodového systému v České republice

Tato kapitola je zaměřena na charakteristiku daňového a odvodového systému v České republice.

2.1 Daň

Vznik daně je spojen se vznikem státu, neboť stát ať už v jakékoliv formě vyžadoval nutnost hrazení určitých potřeb subjektů, které nebylo možno uspokojit, aniž by bylo určeno kdo, kdy a kolik bude hradit. Na základě tohoto rozhodnutí plynuly peníze do společné pokladny. Ačkoliv se téměř každý už někdy s daní setkal, není v žádné literatuře uvedena konkrétní definice. Nejčastěji je však daň popsána jako povinná, zákonem uložená platba, která je nenávratná, neekvivalentní a zpravidla neúčelová.

Funkce daní

Fiskální funkce, jejíž schopností je naplňování veřejného rozpočtu, je nejdůležitější funkcí daní a musí být vždy zachována. Další funkcí je alokační funkce, která zajišťuje optimální a ideální rozčlenění vládních výdajů do veřejného a soukromého sektoru. Neméně důležitou funkcí je funkce redistribuční, která zajišťuje rozdělování neboli redistribuci důchodů ve společnosti a to tak, že jsou daně ve větší míře vybírány bohatším vrstvám obyvatelstva a díky tomu je vláda schopna navyšovat příjmy chudším obyvatelům prostřednictvím transferů. Stimulační funkci lze pomyslně rozdělit na dva typy, tím prvním je pozitivní stimulační funkce, kdy stát poskytuje občanům daňové úspory, nejčastěji ve formě odčitatelných položek od základu daně. Za negativní typ stimulační funkce lze považovat, situaci, kdy se stát snaží eliminovat počet kuřáků, alkoholiků apod., tím, že zavede vysoké zdanění těchto statků. Poslední funkcí daní je stabilizační funkce, která zmírňuje výkyvy ekonomického cyklu.

Konstrukční prvky daně

Konstrukce daně je velmi složitá. Jednotlivé prvky daně, kterými jsou daňový subjekt, předmět daně, osvobození od daně, základ daně, období, za které se daň stanovuje, odpočty základu daně, sazba daně a slevy na dani je nutno posuzovat v jejich vzájemných souvislostech.

Daňový subjekt je osoba, která podle zákona odvádí nebo platí daň. Jedná se o fyzickou nebo právnickou osobu, která může být buď poplatník, nebo plátce daně. Rozdíl mezi nimi spočívá v tom, že poplatník je osoba, jejíž příjmy nebo majetek jsou přímo podrobeny dani. Naproti tomu za plátce daně je brána osoba, která je ze zákona povinna odvést pod vlastní majetkovou odpovědností daň vybranou od jiných jedinců, a která je

zahrnuta v ceně plátcové produkce. Dalším způsobem odvádění daně plátcem je v případě, kdy je daň poplatníkovi sražena ze mzdy.

Předmětem daně je objekt, ze kterého je daň vybírána. Vymezení veškerých veličin je vždy zakotveno v zákonech, ale pro případ nejasného zařazení objektu do příslušné kategorie, existuje tzv. vynětí z předmětu, kdy je určeno, co do předmětu daně už nespadá, aby nedocházelo k pochybením. Obecně lze předměty daně rozdělit do čtyř velkých skupin, kterými jsou hlava, majetek, důchod a spotřeba.

Osvobození od daně označuje určitou část předmětu daně, ze které se daň nevybírá. Veškeré podmínky pro osvobození jsou uvedeny v příslušném zákoně a osvobození mohou být jak částečná tak úplná.

Základem daně je předmět daně vyjádřený v měrných jednotkách a to buď ve fyzikálních jednotkách (ks, m², hl, t, atd.) nebo v peněžním vyjádření (Kč). Na základě vyjádření předmětu daně dochází k rozdělení daní na daně specifické, hodnotové a daně, kdy na vyjádření základu daně nezávisí. Vysvětlení jednotlivých typů následuje v kapitole 2.5.

Zdaňovací období je časový interval, na který nebo za který se základ daně stanovuje a je vybírána daň. Zdaňovacím obdobím může být kalendářní měsíc, kalendářní čtvrtletí, kalendářní pololetí avšak nejčastěji to bývá kalendářní rok.

Odpočty se zpravidla využívají u daní z příjmů a dělí se na odpočty standardní a nestandardní. Použitím standardních odpočtů dochází ke snížení základu daně o předem stanovenou pevnou částku nebo část základu daně a to tehdy pokud daňový subjekt splní veškeré podmínky potřebné k tomuto odpočtu. V České republice se v současné době standardní odpočty nevyužívají.

Nestandardní odpočet představuje položky, které si v prokazatelně vynaložené výši může daňový subjekt odečíst od základu daně, např. členské příspěvky odborovým organizacím, úroky z úvěru na bytové potřeby, příspěvky na životní a penzijní pojištění, bezúplatná plnění na veřejně prospěšné účely, atd.

Sazbou daně je algoritmus, díky němuž se stanoví výsledná výše daně. Výše sazby pro jednotlivé předměty daní je vždy uvedena v zákoně. Sazbu daně je možno rozdělit do několika kategorií. První kategorií jsou sazby daně podle druhu předmětu daně nebo daňového subjektu, kdy se sazba dělí na sazbu jednotnou, která je pro všechny druhy předmětu daně shodná a nezávisí na jeho kvalitě nebo daňovém subjektu a na sazbu diferencovanou, která je rozdílná u jednotlivých druhů předmětu daně. Druhou kategorií jsou sazby ve vztahu k velikosti základu daně, kdy se dělí na sazbu pevnou, která je vztažena k fyzikální jednotce základu daně a sazbu relativní, která je vztažena k peněžním jednotkám

základu daně a která může být lineární, tzn., že roste ve stejném poměru jako základ daně nebo progresivní, kdy jsou základy daně rozděleny do několika pásem dle jejich velikosti, kdy každé pásmo má pak přiřazenu svou vlastní sazbu uvedenou v procentech. V praxi je nejčastěji využívána klouzavá progresse, kdy v prvním pásmu je sazba uvedena klasicky v procentech, ale od druhého pásma se sazba skládá z pevné částky, která je vždy rovna velikosti daně ze základu daně odpovídajícímu spodní hranici pásma a ještě navíc ze sazby daně určené pro část, která spodní hranici pásma přesahuje. Princip vysvětlen v Tab. 2.1. [9].

Tab. 2.1 Příklad použití klouzavé progresivní sazby daně

Základ daně	Sazba daně
0 až 10 000 Kč	10%
10 001 až 50 000 Kč	1 000 Kč + 20 % z částky převyšující 10 000 Kč
50 001 až 100 000 Kč	9 000 Kč + 25 % z částky převyšující 50 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Sleva na dani se odečítá od skutečně vypočtené daně. Slevy na dani se dělí do několika kategorií, kdy sleva může být absolutní, ta je vždy stanovena v pevné částce nebo sleva relativní, jejímž prostřednictvím se základ daně snižuje o určitý díl, který je ve většině případů vyjádřen v procentech. Dalším možným rozdělením slev je na slevy standardní, vyjádřené pevnou částkou, které je možno použít pouze při splnění určitých podmínek, příkladem může být sleva na poplatníka, která je stanovena ve výši 24 840 Kč za rok. Druhým typem jsou slevy nestandardní, kterými jsou prokazatelně vynaložené výdaje a lze o ně snížit výslednou daň v plné nebo částečné výši. Jako příklad této slevy lze uvést slevu za umístění dítěte ve školce, rovněž známo jako školkovné, kterou lze využít od roku 2014. Tato sleva se využije v případě, kdy bylo vyživované dítě umístěno do mateřské školy nebo do jiného zařízení, které pečuje o děti předškolního věku. Slevu lze uplatnit ve výši výdajů, které byly prokazatelně vynaloženy právě na toto umístění za dané zdaňovací období a za každé vyživované dítě je možno odečíst maximálně částku do výše minimální mzdy v daném roce. [9,27].

Výběr daně

Pro stát i pro poplatníka by výběr daně měl být bezproblémový, plynulý a nemělo by docházet ke zbytečným komplikacím. Z toho důvodu musí být určena přesná pravidla pro vybírání daně.

Daňová povinnost vzniká poplatníkovi nabytím majetkového práva, příjmem mzdy apod. Na základě těchto událostí je subjekt povinen sdělit svému správci daně veškeré skutečnosti s událostí související a to prostřednictvím správně vyplněného daňového přiznání v termínu, který je stanoven daňovým zákonem. Kromě daně z nemovitých věcí se daňové přiznání podává za každé zdaňovací období. Následně musí poplatník daň zaplatit a to ve lhůtě pro odvod daně, jenž se nazývá splatnost daně.

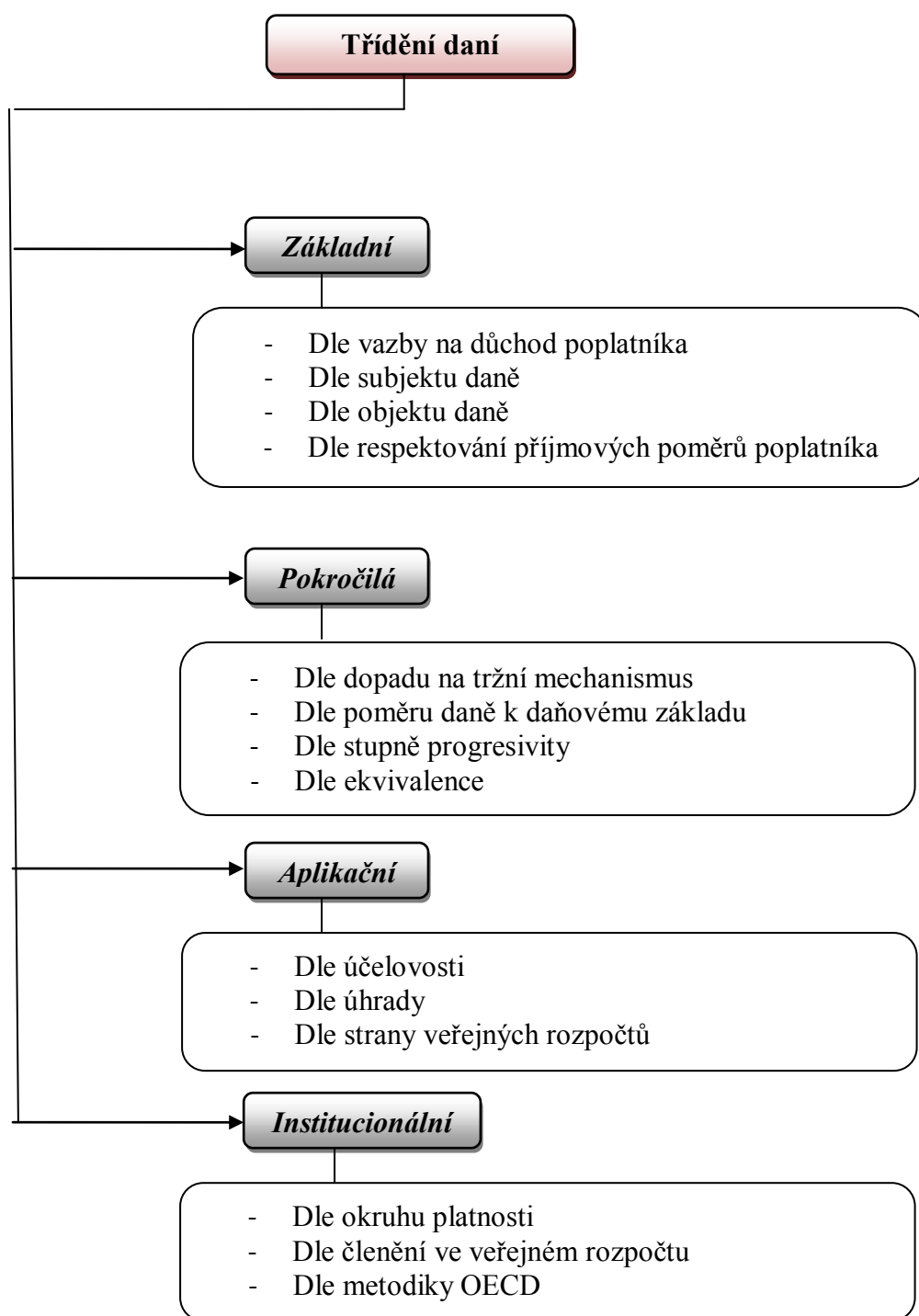
Záloha na daň

Zálohy na daň se týkají především daní z příjmů, ale mohou být určeny i u daní majetkových. Daňový subjekt odvádí platbu před splatností daně za dané zdaňovací období v průběhu tzv. zálohového období, které je vymezeno mezi prvním dnem po uplynutí lhůty pro podání daňového přiznání za minulé zdaňovací období a posledním dnem podání přiznání za následující období. Při stanovení výše záloh se vychází z výše daně v předchozím zdaňovacím období nebo z odhadu daně za současné zdaňovací období. Ve lhůtě splatnosti daně pak dochází k přesnému vyčíslení daně a následnému porovnání se zaplacenými zálohami. V případě, že zaplacené zálohy jsou nižší, než skutečná výše daně jedná se o doplatek daně a vzniklý rozdíl je subjekt povinen uhradit. Naopak, pokud jsou zálohy vyšší než daň, jedná se o přeplatek na dani. [9]

2.2 Klasifikace daní

Daně lze třídit podle nesčetného množství kritérií, na základě nichž pak každý stát vytváří svůj daňový systém. Třídění daní je znázorněno na Obr. 2.1 a následně jsou jednotlivé kategorie vysvětleny.

Obr. 2. 1 Kategorizace daní

Zdroj: vlastní zpracování dle Široký, Krajňák (2015)

2.2.1 Základní třídění daní

Nejnámějším základním typem členění daní je dle vazby na důchod poplatníka, kdy dochází ke členění na daně přímé a nepřímé. Přímé daně jsou poplatníkovi vyměřeny na základě jeho důchodu, zatímco nepřímé daně jsou již zahrnuty v cenách statků a služeb. Jednotlivé typy přímých a nepřímých daní jsou vysvětleny v samostatné kapitole týkající se daňového systému České republiky, tj. kapitola 2.7.

Dalším možným základním členěním daní je dle subjektu daně, kdy základem pro toto členění je kdo je, nebo kdo jsou daňové subjekty, mohou jimi být:

- a) jednotlivec – fyzická osoba, která je určena jménem a rodným číslem,
- b) domácnost – daň je odváděna za domácnost jako celek pouze jednou osobou,
- c) oba manželé – jedná se o společné zdanění manželů, též manželský splitting, kdy se veškeré příjmy obou manželů sečtou a následně dělí dvěma, v České republice je tato možnost již zrušena,
- d) všichni členové domácnosti- označováno jako plný splitting, je složitější formou manželského splittingu, kdy se postupuje obdobně, sečtou se příjmy všech členů a vydělí se jejich počtem, popřípadě pouze počtem osob výdělečně činných.

Na základě definování objektu, ze kterého je daň vybírána se daně mohou dělit na daně:

- a) důchodové – předmětem daně je důchod poplatníka, kterým může být mzda, úrok, renta, atd.,
- b) výnosové – platí se z výnosu určité činnosti, pokud již nepodléhají dani důchodové, ve většině případů se odhadují podle vnějších reálných znaků výdělečné činnosti, jako je např. druh podnikání nebo počet zaměstnanců,
- c) majetkové – jedná se o daně vztahující se k movitému či nemovitému majetku,
- d) z hlavy – daň se platí z titulu samostatné existence subjektu,
- e) obrátové – vztahují se buď na hrubý obrát u každého výrobce podílejícího se na zpracování každého výrobku, kdy se jedná o obrátové daně kaskádovité, nebo na čistý obrát popřípadě na obrát docílený u posledního zpracovatele, označováno jako daně obrátové z přidané hodnoty,
- f) spotřební – daně uvalené na spotřebu určitých komodit.

Posledním typem základního třídění daní jsou daně dle respektování příjmových poměrů poplatníka, kdy se rozlišují dva typy daní, a sice in rem a osobní. In rem daně odvádí

poplatník bez ohledu na výši jeho příjmů a to z důvodu vlastnictví nebo nabytí majetku či při nákupu nebo spotřebě statků a služeb. Osobní daně závisí na výši příjmů poplatníka a jsou vyměřovány právě na základě jeho příjmů.

2.2.2 Pokročilá třídění daní

Tato členění jsou určena pro detailnější analýzu vlivu daní na tržní mechanismus a na chování společnosti.

Dle dopadu na tržní mechanismus lze daně rozdělit na distorzní, které vyvolávají u poplatníka důchodový efekt, spočívající v tom, že poplatník díky zdanění disponuje menším množstvím finančních prostředků a přiklání se tak ke statkům s nižší důchodovou elasticitou poptávky, zároveň však distorzní daně vyvolávají efekt substituční, který motivuje poplatníka k tomu, aby minimalizoval svou daňovou zátěž tím, že přesune své dosavadní aktivity. Působením obou efektů dochází k rozporu mezi chováním a volbou poplatníka. Druhým typem jsou daně nedistorzní, které vyvolávají pouze efekt důchodový.

Dle poměru daně k daňovému základu se rozlišují daně:

- a) specifické – označovány též jako daně specifické, jsou stanoveny podle množství jednotek základu daně nebo podle množství jednotek užitečné vlastnosti v základu daně, jedná se především o spotřební daně,
- b) ad valorem – určují se podle ceny zdaňovaného základu, příkladem je daň z obratu nebo DPH,
- c) bez vztahu k základu daně.

Další možné dělení daní je na základě stupně jejich progrese tzn., jak se změní výše daně v návaznosti na změně poplatníkovy důchodu. Mohou nastat tři varianty, a sice že rostoucí důchod vyvolá zároveň růst úrokové míry, poplatník tak odvádí tím větší daň, čím vyšší je jeho důchod. V případě, že důchod roste, avšak míra zdanění zůstává stále stejná, se jedná o daně proporcionální. Poslední možnou variantou je, že míra zdanění klesá, zatímco poplatníkův důchod roste, jedná se o daně regresivní.

2.2.3 Aplikační třídění daní

Toto třídění daní vychází z praxe, daně jsou rozděleny podle toho, jakým způsobem jsou vybírány, kam plynou výnosy z nich, apod.

Do této kategorie jsou řazeny daně dle účelovosti, kdy jsou rozděleny na daně účelové, u kterých je vždy nutno, aby peněžní prostředky byly použity v oblasti ekonomiky, ze které byla daň vybrána. A daně neúčelové, kdy není předem stanoveno, kde budou finanční prostředky použity.

Dle způsobu vybírání daní jsou daně rozčleněny na daně vybírané na základě daňového přiznání a na daně vybírané srážkou u zdroje příjmu.

Pozitivní a negativní daně vznikly na základě třídění dle strany veřejných rozpočtů, kdy je nahlíženo na to, jak daň ovlivní příjmovou stránku rozpočtů. Pozitivní daně jsou takové, které snižují poplatníkův důchod. V případě negativních daní lze užít také pojem transfery, kdy je cílem zlepšit poplatníkovu finanční situaci poskytnutím určitého příspěvku.

2.2.4 Institucionální třídění daní

Tento způsob třídění daní vychází z právních předpisů dané země, popř. mezinárodní legislativy.

Dle okruhu platnosti jsou daně členěny na daně ústřední, které jsou jednotné pro celé území daného státu, daně místní, které jsou určeny organizačními složkami a proto se mohou na jednotlivých územích lišit.

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) klasifikuje daně takto:

- a) 1 000 – Daně z důchodů, zisků a kapitálových výnosů
- b) 2 000 – Příspěvky na sociální zabezpečení
- c) 3 000 – Daně z mezd a pracovních sil
- d) 4 000 – Daně majetkové
- e) 5 000 – Daně ze zboží a služeb
- f) 6 000 – Ostatní daně [4,11,12,13]

2.3 Daňový systém a požadavky na něj

Daňový systém představuje souhrn veškerých daní, které se na území daného státu vybírají. Skladba daňových systémů jednotlivých zemí je specifická a různá, neboť každá země má daně rozděleny do mnoha kategorií. Ve vyspělých zemích tvoří daňové příjmy více než 95 % všech veřejných příjmů. Zbylou část pak tvoří poplatky, půjčky, dotace.

Daňová kvóta

Daňová kvóta je makroekonomický ukazatel, který vyjadřuje podíl vybraných daní na HDP sloužící ke srovnání daňového zatížení země. Dělí se na jednoduchou daňovou kvótu, která vyjadřuje podíl daní a cel na HDP. Naproti tomu složená daňová kvóta obsahuje navíc i pojistné na sociální a zdravotní zabezpečení a díky tomu má větší vypovídací schopnost.

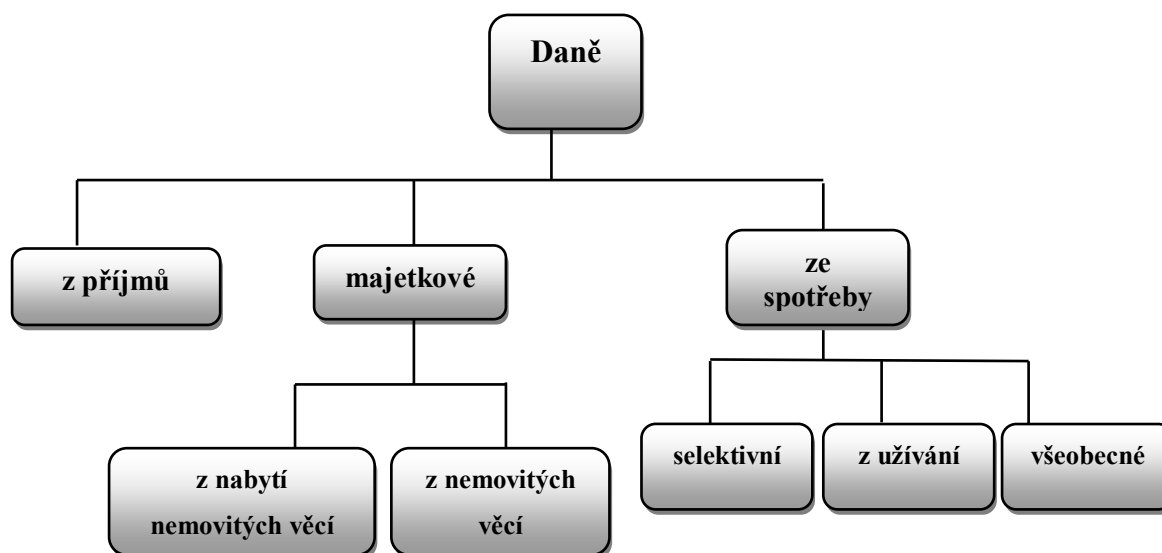
Požadavky na daňový systém jsou:

- a) daňová spravedlnost – vychází z toho, že výše daně by měla odpovídat možnostem daňového subjektu, kdy dva shodné subjekty by měly platit stejně a ten, kdo má více by také měl platit více, tento princip je nazýván jako princip platební schopnosti, výše daně by ale měla odpovídat také prospěchu, který subjektu ze spotřeby statků a služeb plyne, nazýváno jako princip prospěchu,
- b) daňová efektivnost – cílem je minimalizace rozdílů mezi ztrátou užitku daňových subjektů a výnosem veřejných rozpočtů,
- c) právní perfektnost- pro správné fungování daňového systému musí být vytvořeny přesné formulace daňových zákonů,
- d) jednoduchost a srozumitelnost- souvisí s právní perfektností, kdy i přesné právní formulace musí být srozumitelné, aby každý daňový subjekt znal veškeré své daňové povinnosti, jednoduchost pak spočívá v co nejjednodušší skladbě daně, aby si subjekt mohl sám stanovit výši své daňové povinnosti,
- e) pružnost- daňový systém by měl být schopen reagovat na změny ekonomiky. [9]

2.4 Daňový systém České republiky

Přehled daní vyskytujících se v českém daňovém systému je vyobrazen na Obr. 2.2.

Obr. 2.2 Daňový systém České republiky

Zdroj: vlastní zpracování dle Vančurová, Láchová (2016)

Daně se v České republice dělí z hlediska daňového břemene na daně přímé a nepřímé. Přímé daně se týkají přímo osoby poplatníka, to znamená, že se vypočtou z jeho předmětu daně a zpravidla je tuto daň povinen odvést sám. Daně nepřímé vybírá a odvádí osoba jiná než poplatník a ve většině případů není známa osoba, která nese daňové břemeno.

2.4.1 Přímé daně

Vliv těchto daní se v posledních letech snižuje na úkor většího podílu daní nepřímých. Přímé daně jsou složeny z daní z příjmů a daní majetkových. Rozvržení přímých daní v české daňové soustavě je znázorněno na Obr. 2.3, následně jsou jednotlivé přímé daně stručně charakterizovány.

Obr. 2.3 Přímé daně v českém daňovém systému

Zdroj: Vlastní zpracování dle Vančurová, Láchová (2016)

Daně z příjmů

Daně z příjmů se skládají ze dvou částí a to z daně z příjmů fyzických a daně z příjmů právnických osob a tvoří třetí nejdůležitější příjem státního rozpočtu.

Dan z příjmů fyzických osob

Této dani podléhají všechny osoby bez rozdílu sociálního postavení a lze je rozdělit na daňové rezidenty, tj. osoby, které mají na území České republiky trvalé bydliště nebo se zde zdržují alespoň 183 dnů v roce. Daňoví rezidenti platí daň ze všech příjmů plynoucích ať už z ČR nebo ze zahraničí. Druhou skupinou jsou daňoví nerezidenti, kteří platí daň pouze z příjmů plynoucích z území České republiky. Sazba daně z příjmů fyzických osob je progresivní a v roce 2017 činí 15 %. Významnou roli u této daně hrají slevy na dani.

Daně z příjmů fyzických osob jsou tvořeny pěti částmi:

- příjmy ze závislé činnosti (§ 6 ZDP),
- příjmy ze samostatné činnosti (§ 7 ZDP),
- příjmy z kapitálového majetku (§ 8 ZDP),
- příjmy z nájmu (§ 9 ZDP),
- ostatní příjmy (§ 10 ZDP). [7,8,9]

Dan z příjmů právnických osob

Tato daň se vztahuje na všechny právnické osoby a předmětem daně jsou všechny příjmy z nakládání se svým majetkem a z činností uskutečněných za účelem dosažení zisku. Základ daně je tvořen účetním výsledkem hospodaření před zdaněním, kdy se následně sníží o tzv. nestandardní odpočty. Sazba daně je lineární a pro rok 2016 činí 19 %. U této daně na rozdíl od daně z příjmů fyzických osob nedochází k tak četnému uplatňování slev na dani. [9]

Majetkové daně

Daň z nemovitých věcí

Významným rokem pro tyto daně byl rok 2014, kdy došlo k zániku daně darovací a daně dědické. Rovněž došlo ke změně názvu daně z nemovitostí na daň z nemovitých věcí a z daně z převodu nemovitostí se stala daň z nabytí nemovitých věcí. Výnosy z těchto daní plynou do rozpočtu obcí. Daň z nemovitých věcí se dělí na daň z pozemků, kdy jsou zdaňovány zemědělské pozemky, stavební pozemky, kde základem daně je výměra daného pozemku v m² a sazba daně je přiřazena konkrétnímu typu pozemku. Druhou částí daně z nemovitých věcí je daň ze staveb a jednotek, prostřednictvím níž se daní stavby a jednotky nacházející se na území České republiky. Sazby daní jsou uvedeny v Zákoně o daních z nemovitých věcí a navíc mohou být násobeny různými koeficienty, jako je koeficient dle počtu obyvatel nebo obec si může rovněž sama stanovit koeficient ve výši 1,5, který je povinna uvést ve vyhlášce. Pro obě daně je společný místní koeficient, kterým se násobí výsledná daň. Rozhodnutí o zavedení tohoto koeficientu opět přísluší obci.

Daň silniční

Daň silniční slouží k přispívání na výstavbu dálnic a silnic a týká se osobních automobilů, využívaných k výdělečné činnosti a ostatních silničních motorových vozidel. Poplatníci ji platí v pravidelných intervalech. Sazba daně je pevná a diferencovaná a u osobních automobilů se rozlišuje dle zdvihového objemu, u užitkových vozů dle počtu náprav a celkové hmotnosti. Konkrétní sazby jsou uvedeny v příslušném zákoně. [9]

2.4.2 Nepřímé daně

Předmětem těchto daní je spotřeba statků a služeb a tvoří největší podíl na příjmech státního rozpočtu. Členění nepřímých daní je znázorněno na Obr. 2.4.

Obr. 2.4 Rozvržení nepřímých daní v ČR

Zdroj: vlastní zpracování dle Vančurová, Láchová (2016)

Daň z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty je nejdůležitější nepřímou daní v české daňové soustavě. Platí ji všichni poplatníci ve většině nakupovaného zboží a služeb, rovněž ji podléhá zboží dovezeno ze zemí mimo Evropskou unii. Sazba této daně je lineární a v letech 2013-2014 se členila na dvě úrovně a to základní a sníženou. Od roku 2015 se člení na tři úrovně.

Základní sazba DPH činí 21 % a uplatňuje se na většinu služeb a zboží, výjimkami jsou zboží a služby uvedené v přílohách zákona o DPH.

První snížená sazba DPH činí 15 % a aplikuje se na teplo, chlad a zboží uvedené v příloze č. 3 zákona o DPH a služby uvedené v příloze č. 2 zákona o DPH.

Druhá snížená sazba DPH je ve výši 10 %. Této dani podléhají zboží a služby uvedené v příloze č.3a zákona o DPH. [2,8]

Spotřební daně

Předmětem daně jsou vybrané výrobky na daňovém území České republiky. Mezi spotřební daně se řadí daň z minerálních olejů, lihu, piva, vína a meziproductů a z tabákových výrobků. Jsou zaváděny státem a to buď za účelem zvýšení státního rozpočtu, nebo regulace cen uvedených komodit. Na spotřební daně je však možno nahlížet i jako na prostředek

vedoucí ke snížení prodeje zdraví škodlivých komodit, neboť při zvýšené ceně klesá poptávka po těchto výrobcích. Správa těchto daní je svěřena orgánům Celní správy České republiky. [9]

Cla

Jedná se o povinnou neúčelovou platbu do státního rozpočtu, která je vybírána státem při přechodu zboží přes hranice Evropské unie. Vybírání cla kontroluje celní úřad dané země. Clo plní dvě základní funkce a to funkci fiskální a nefiskální a tvoří zhruba 20 % příjmů státního rozpočtu. [4]

Energetické daně

Do daňové soustavy byly zařazeny v roce 2008 a slouží k ochraně životního prostředí, jelikož jsou jimi zatíženy dodávky energií a konečný spotřebitel je musí uhradit. Mezi tyto daně se řadí daň ze zemního plynu, daň z pevných paliv a daň z elektřiny. [9]

2.5 Odvodový systém České republiky

Odvodový systém České republiky je tvořen veřejným zdravotním pojištěním a sociálním zabezpečením. Obě tyto složky se řadí do systému sociálního pojištění.

2.5.1 Sociální zabezpečení

Do systému sociálního zabezpečení je řazeno důchodové a nemocenské pojištění a státní politika zaměstnanosti. Okruh pojištěných osob je široký, řadí se zde zaměstnanci v pracovním poměru, ale také zaměstnanci na základě dohody o provedení práce či o pracovní činnosti, kdy je však stanovena podmínka, aby příjmy překročily stanovenou hranici. U DPČ 2 500 Kč a u DPP 10 000 Kč za měsíc. Dále se mezi pojištěné osoby řadí OSVČ, členové družstva v družstvech, poslanci, senátoři, atd.

Pojistné u osob samostatně výdělečně činných

Způsob placení pojistného na sociální zabezpečení u osob samostatně výdělečně činných je komplikovanější než u zaměstnanců. Vyměřovací základ lze určit až po skončení rozhodného období a určují si ho samy, nesmí být však nižší než 50 % ze zisku z předchozího období. Sazba pojistného činí 29,2 %, z toho 28 % připadá na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti. Pojistné na sociální zabezpečení je placeno ve formě měsíčních záloh, které jsou odváděny na účet příslušné okresní správy sociálního zabezpečení. OSVČ musí podávat Přehled o příjmech a výdajích a platbách na pojistné. Tento přehled je odevzdáván na předepsaném tiskopise příslušné OSSZ a je nutno jej podat do jednoho měsíce po posledním dni lhůty pro podání daňového přiznání k dani z příjmů fyzických osob. Po odevzdání Přehledu dojde k proúčtování přijatých záloh a OSVČ tak vzniká doplatek nebo přeplatek. Doplatek je splatný do 8 dnů po posledním dni lhůty pro podání Přehledu.

V případě hlavní výdělečné činnosti činí v roce 2017 minimální vyměřovací základ 84 696 Kč, tzn. 7 058 Kč měsíčně. Z toho vyplývá, že minimální měsíční záloha na pojistné činí 2 061 Kč. Minimální roční vyměřovací základ pro OSVČ se určí jako součin měsíčních minimálních vyměřovacích základů a počtu měsíců, kdy OSVČ vykonávala výdělečnou činnost, nezahrnují se však měsíce, kdy OSVČ pobírala nemocenské, nebo nevykonávala ani jeden den výdělečnou činnost. V prvním roce podnikání jsou OSVČ povinny odvádět zálohy alespoň v minimální výši.

V Tab. 2.2 je znázorněn vývoj minimálních záloh a minimálních měsíčních vyměřovacích základů u OSVČ v případě hlavní činnosti v letech 2010-2017.

Tab. 2.2 Vývoj minimálních měsíčních záloh a vyměřovacích základů hlavní výdělečné činnosti v letech 2010 – 2017

Rok	Minimální výše záloh	Minimální měsíční vyměřovací základ
2017	2 061 Kč	7 058 Kč
2016	1 972 Kč	6 752 Kč
2015	1 943 Kč	6 653 Kč
2014	1 894 Kč	6 486 Kč
2013	1 890 Kč	6 471 Kč
2012	1 836 Kč	6 285 Kč
2011	1 807 Kč	6 185 Kč
2010	1 731 Kč	5 928 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle FINANCE. *Základ a sazby pojistného u sociálního pojištění OSVČ*. [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/dane-a-mzda/dane-z-prijmu/socialni-pojisteni-osvc/zaklad-a-sazby/>

V případě vedlejší činnosti činí v roce 2017 minimální roční vyměřovací základ 33 888 Kč, tzn. 2 824 Kč měsíčně. Minimální měsíční záloha na pojistné na sociální pojištění tak činí 29,2 % z minimálního VZ, tedy 825 Kč. To, že se jedná pouze o vedlejší činnost je OSVČ povinna ohlásit příslušné OSSZ. Povinnost odvádět pojistné nastává pouze v případě, že zisk za příslušný rok je vyšší než rozhodná částka. Rozhodná částka představuje 2,4násobek částky, která se stanoví jako součin všeobecného vyměřovacího základu, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, za který se účast na důchodovém pojištění posuzuje a přepočítávacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu. Rozhodná částka v roce 2017 činí 67 756 Kč. V prvním roce vedlejší činnosti se neodvádí žádné zálohy. V Tab. 2.3 je znázorněn vývoj minimálních měsíčních záloh a minimálních vyměřovacích základů pro OSVČ při výkonu vedlejší činnosti v letech 2010-2017.

Tab. 2.3 Vývoj minimálních měsíčních záloh a vyměřovacích základů vedlejší činnosti v letech 2010 - 2017

Rok	Minimální výše záloh	Minimální měsíční vyměřovací základ
2017	825 Kč	2 824 Kč
2016	789 Kč	2 701 Kč
2015	778Kč	2 662 Kč
2014	758 Kč	2 595 Kč
2013	756 Kč	2 589 Kč
2012	735 Kč	2 514 Kč
2011	723 Kč	2 474Kč
2010	693 Kč	2 371 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle FINANCE. *Základ a sazby pojistného u sociálního pojištění OSVČ*. [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/dane-a-mzda/dane-z-prijmu/socialni-pojisteni-osvc/zaklad-a-sazby/>

Maximálním vyměřovacím základem pro osoby samostatně výdělečně činné je 48násobek průměrné mzdy. Pokud však byla v daném kalendářním roce zároveň zaměstnancem a přesáhne-li součet vyměřovacího základu zaměstnance a vyměřovacího základu pro OSVČ maximální vyměřovací základ, tak se vyměřovací základ OSVČ sníží právě o tuto částku a pokud je přesahující částka vyšší než tento vyměřovací základ, sníží se o zbylou část také vyměřovací základ zaměstnance. Maximální vyměřovací základ pro rok 2017 činí 1 355 136 Kč. [3,8,9,25,26]

Pojistné u zaměstnavatelů

Zaměstnavatel se stává plátcem pojistného na sociální zabezpečení, pokud zaměstnává alespoň jednoho zaměstnance. Sazba pojistného činí 25 % z vyměřovacího základu, přičemž 2,3 % připadá na nemocenské pojištění, 21,5 % na důchodové pojištění a zbylé 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti. Vyměřovacím základem je u zaměstnavatelů úhrn vyměřovacích základů všech jeho zaměstnanců.

Pojistné u zaměstnanců

Zaměstnanec si sám hradí pouze 6,5 % připadající na důchodové pojištění. Účast na zbylých složkách sociálního zabezpečení za něj hradí zaměstnavatel.

Vyměřovacím základem je úhrn příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, které jsou předmětem DPFO a které nejsou od této daně osvobozeny a které mu zaměstnavatel

zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním, které zakládá účast na nemocenském nebo jen na důchodovém pojištění.

Maximální vyměřovací základ je ve stejné výši jako pro OSVČ, tedy 1 355 136 Kč. Pokud přesáhne úhrn vyměřovacích základů v kalendářním roce maximální vyměřovací základ, pak zaměstnanec v daném kalendářním roce neplatí pojistné z částky, která tento maximální vyměřovací základ přesáhla. Tato verze však platí pouze pro zaměstnance, kteří jsou v daném kalendářním roce zaměstnání pouze u jednoho zaměstnavatele. Pokud je zaměstnanec zaměstnán u více zaměstnavatelů, pak při překročení maximálního vyměřovacího základu lze pojistné považovat za přeplatek a zaměstnanec může po předložení potvrzení o úhrnu vyměřovacích základů od všech zaměstnavatelů požádat o vrácení příslušnou Okresní správu sociálního zabezpečení. [9,10,25,35]

Důchodové pojištění

Základní povinné důchodové pojištění je upraveno zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění a týká se osob, které nemohou pracovat, ať už na základě zdravotních problémů nebo z důvodu vysokého věku. Z důchodového pojištění jsou vypláceny důchody starobní, které mohou být i předčasné, dále plné nebo částečné invalidní důchody, vdovecké a vdovské a sirotčí.

Nemocenské pojištění

Od 1. ledna 2009 je nemocenské pojištění upraveno novým zákonem č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Výběr nemocenského pojištění provádí Okresní správa sociálního zabezpečení a to formou měsíčních záloh. Zaměstnanci jsou účastníky tohoto pojištění povinně, u OSVČ záleží na jejich rozhodnutí. Dávky z nemocenského pojištění slouží ke krátkodobému překlenutí nepříznivé situace pojištěnce způsobené úrazem, nemocí ale rovněž slouží k finanční výpomoci osob v těhotenství a mateřství. Mezi nemocenské dávky lze zařadit nemocenskou, peněžitou pomoc v mateřství, ošetrovné atd.

Státní politika zaměstnanosti

Prostřednictvím vybraného pojistného na státní politiku zaměstnanosti jsou hrazeny peněžité podpory v nezaměstnanosti a aktivní politika zaměstnanosti. [9,10,31]

2.5.2 Veřejné zdravotní pojištění

Veřejné zdravotní pojištění je upraveno zákonem č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů a č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění.

Osoba, která má účast na zdravotním pojištění je nazývána pojištěncem a je jím každá osoba, která má na území České republiky trvalý pobyt a i ta, která trvalý pobyt nemá, ale jedná se o osobu vykonávající na území České republiky zaměstnání pro zaměstnavatele, který zde má trvalý pobyt nebo sídlo.

Pojistné na zdravotní pojištění si občan hradí sám, pokud se jedná o osobu, která vykonává samostatnou výdělečnou činnost. V případě, že se jedná o osobu, jíž plynou příjmy ze závislé činnosti, je pojištění placeno v poměru 1:2 mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem. Zvláštní kategorií jsou osoby bez zdanitelných příjmů, které nelze zařadit ani mezi OSVČ ani mezi zaměstnance a nehradí za ně pojištění stát. Mezi tyto osoby se řadí např. ženy v domácnosti, studenti starší 26 let, nezaměstnaní, kteří nejsou evidováni na úřadu práce. V těchto případech jsou plátcí pojistného právě tyto osoby.

Ve zbylých případech hradí pojištění za občany stát. Tyto osoby jsou nazývány státními pojištěnci a jedná se o nezaopatřené osoby, které nemají dostatečný nebo žádný příjem, aby si mohli hradit pojištění sami, např. děti, poživatelé důchodu, ženy na mateřské, studenti, atp.

Sazba pojistného, minimální vyměřovací základ, zálohy

Výše pojistného činí 13,5 % z vyměřovacího základu za rozhodné období, kterým je kalendářní měsíc s výjimkou OSVČ, kdy je rozhodným obdobím kalendářní rok. V případě pracovněprávního vztahu je sazba pojistného rozdělena mezi zaměstnance, který hradí 4,5 % a zaměstnavatele hradícího zbylých 9 %.

Vyměřovacím základem zaměstnanců je úhrn příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, které jsou předmětem DPFO a které nejsou od této daně osvobozeny. Minimálním vyměřovacím základem je minimální mzda platná v měsíci, za který se pojištění odvádí. Od této částky se odvíjí výše minimálních měsíčních záloh. V roce 2013 došlo ke zrušení maximálního vyměřovacího základu pro zdravotní pojištění.

Vyměřovacím základem u OSVČ je 50 % jejich příjmů po odečtení výdajů na jejich dosažení, zajištění a udržení. Minimálním vyměřovacím základem je dvanáctinásobek 50 % průměrné měsíční mzdy a v roce 2017 je ve výši 169 392 Kč (14 116 Kč měsíčně). Minimální výše zálohy na zdravotní pojištění tedy činí 1 906 Kč. V případě hlavní výdělečné činnosti je OSVČ povinna odvádět zálohy alespoň v minimální výši. Pokud se jedná o činnost vedlejší, nemusí v průběhu roku hradit zálohy ani v minimální výši. Zrušení maximálního vyměřovacího základu platí rovněž pro OSVČ. [1,10,14,36]

Práva a povinnosti pojištěnců

Podle § 11 zákona č. 48/1997 Sb., má pojištěnec právo na výběr pojišťovny, kdy lze pojišťovnu změnit pouze jednou za 12 měsíců. Pojištěnci jsou hrazeny základní zdravotnické služby jako:

- ambulantní, léčebná, diagnostická, rehabilitační a další péče,
- poskytování léčivých přípravků a zdravotnických prostředků,
- odběr krve a odběr tkání,
- prohlídka zemřelého a následná pitva,
- přeprava nemocného a náhrada cestovních nákladů,
- a jiné.

V případě některých léčivých přípravků se na úhradě částky podílí i pojištěnec. Pojištěnec má právo na využití pohotovostní péče, avšak v tomto případě musí uhradit regulační poplatek ve výši 90 Kč.

Pojištěnec je povinen plnit oznamovací povinnosti dle § 10, sdělit svému zaměstnanci jakoukoliv změnu zdravotní pojišťovny, respektovat doporučení lékařů, navštěvovat preventivní prohlídky, hradit příslušné zdravotní pojišťovně pojistné a informovat ji o veškerých změnách, které nastaly. V případě, že pojistné nebo záloha na pojistné není uhrazeno ve stanoveném termínu anebo bylo zapláceno v nižší částce, je pojištěnci předepsáno penále, které činí 0,05 % z dlužné částky za každý kalendářní den. [15,16,36]

2.6 Možnosti podnikání OSVČ v České republice

Osob samostatně výdělečně činných se týká § 7 ZDP - příjmy ze samostatné činnosti. Těmito příjmy se rozumí:

- příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství
- příjmy ze živnostenského podnikání
- příjmy z jiného podnikání
- podíly společníků veřejné obchodní společnosti
- příjmy z užití či poskytnutí práv z průmyslového vlastnictví
- příjmy z nájmu obchodního majetku
- příjmy z výkonu nezávislého podnikání.

Podmínky pro zahájení podnikání

Pro samotné zahájení podnikání je nutno být starší 18 let, svéprávnost, způsobilost k právním úkonům a bezúhonnost. Při splnění těchto podmínek se stačí prostřednictvím jednotného registračního formuláře registrovat na živnostenském úřadě jako osoba samostatně

výdělečně činná. Prostřednictvím tohoto formuláře je možno se zaregistrovat i k dani z příjmů, dani silniční, DPH a také oznámit svou činnost OSSZ a zdravotní pojišťovně.

Způsoby evidování podnikatelské činnosti

Se zahájením podnikatelské činnosti nastává povinnost tuto činnost evidovat. OSVČ si mohou zvolit vedení daňové evidence, uplatnění výdajů procentem z příjmů, vedení účetnictví nebo vedení evidence s následným uplatněním daně stanovené jako paušální částka.

Daňová evidence

Vedení daňové evidence je upraveno v zákoně o daních z příjmů a spočívá v oddělené evidenci údajů o příjmech a výdajích a údajů o majetku a dlužích. Forma vedení daňové evidence není upravena žádným předpisem, a proto záleží čistě na rozhodnutí podnikatele, jakou formu vedení zvolí, ale vždy musí být evidence průkazná a veškeré údaje musí být podloženy příslušnými doklady. Daňovou evidenci může vést podnikatel sám nebo jím pověřit jinou osobu. Hlavním cílem daňové evidence je správné vykazování příjmů a výdajů a to jak daňových tak nedaňových z důvodu správného stanovení základu daně z příjmů podnikatele za dané zdaňovací období. Pro vedení daňové evidence jsou používány tzv. knihy, kdy hlavními knihami je peněžní deník sloužící k evidenci příjmů a výdajů, kniha pohledávek a kniha dluhů. Dále mohou být využity pomocné knihy jako knihy evidence jízdy, mzdové listy, knihy DHM a DNM, zásob, cenin apod.

Výdaje procentem z příjmů

Pokud poplatník neuplatní výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů, může uplatnit výdaje procentem z příjmů, tzv. výdajový paušál, kdy však platí horní omezení částky, kterou je možno uplatnit. V tomto případě podnikateli stačí vést záznamy pouze o příjmech, evidenci pohledávek vzniklých v souvislosti s podnikatelskou nebo jinou samostatně výdělečnou činností a evidenci majetku, který je odepisovatelný. Tento způsob vedení je jednoduchý a srozumitelný a často díky němu podnikatelům vzniká nižší daňová povinnost. Systém uplatnění výdajů procentem z příjmů je vyjádřen v Tab. 2. 4.

Tab. 2.4 Výdaje procentem z příjmů

Výdaje procentem z příjmů	
80 %	příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství; příjmy ze živnostenského podnikání řemeslného. Nejvýše do částky 1 600 000 Kč.
60 %	příjmy ze živnostenského podnikání. Nejvýše do částky 1 200 000 Kč.
40 %	příjmy z jiného podnikání, příjmy z užití či poskytnutí práv z průmyslového vlastnictví. Nejvýše do částky 800 000 Kč.
30 %	příjmy z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku. Nejvýše do částky 600 000 Kč.

Zdroj: vlastní zpracování dle zákona o daních z příjmů § 7

Pokud podnikatel vedl v předchozím roce daňovou evidenci a v následujícím roce se rozhodne uplatňovat výdaje procentem z příjmů, je nutno provést úpravu základu daně za rok předcházející přechodu ze skutečných na paušální výdaje o určité položky dle § 23 odst. 8 písm. b (např. o zůstatky vytvořených zákonných rezerv, o výši pohledávek, aj.) Podnikatel také musí podat dodatečné daňové přiznání.

Vedení účetnictví

Dle § 1 zákona o účetnictví mají povinnost vést účetnictví fyzické osoby, pokud:

- jsou zapsány v obchodním rejstříku,
- jejich obrat podle zákona o DPH, včetně plnění osvobozených od této daně, které nejsou součástí obratu, v rámci této podnikatelské činnosti přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 25 000 000 Kč,
- vedou účetnictví na základě svého rozhodnutí,
- jsou účastníky sdružení bez právní subjektivity,
- jim povinnost ukládá zvláštní právní předpis.

Vedení účetnictví je mnohem náročnější než vedení daňové evidence a je nutno respektovat účetní předpisy a zásady.

Daň stanovena paušální částkou

Pro uplatnění paušální daně je nutno evidovat příjmy, pohledávky a majetek a lze o ni požádat, pokud jsou splněny podmínky dle § 7 písm. a zákona o daních z příjmů:

- za bezprostředně 3 předcházející zdaňovací období nepřesáhly roční příjmy částku 5 000 000 Kč,
- podnikatelská činnost je provozována bez zaměstnanců nebo spolupracujících osob, s výjimkou druhého z manželů,
- podnikatel není společníkem společnosti. [3, 5]

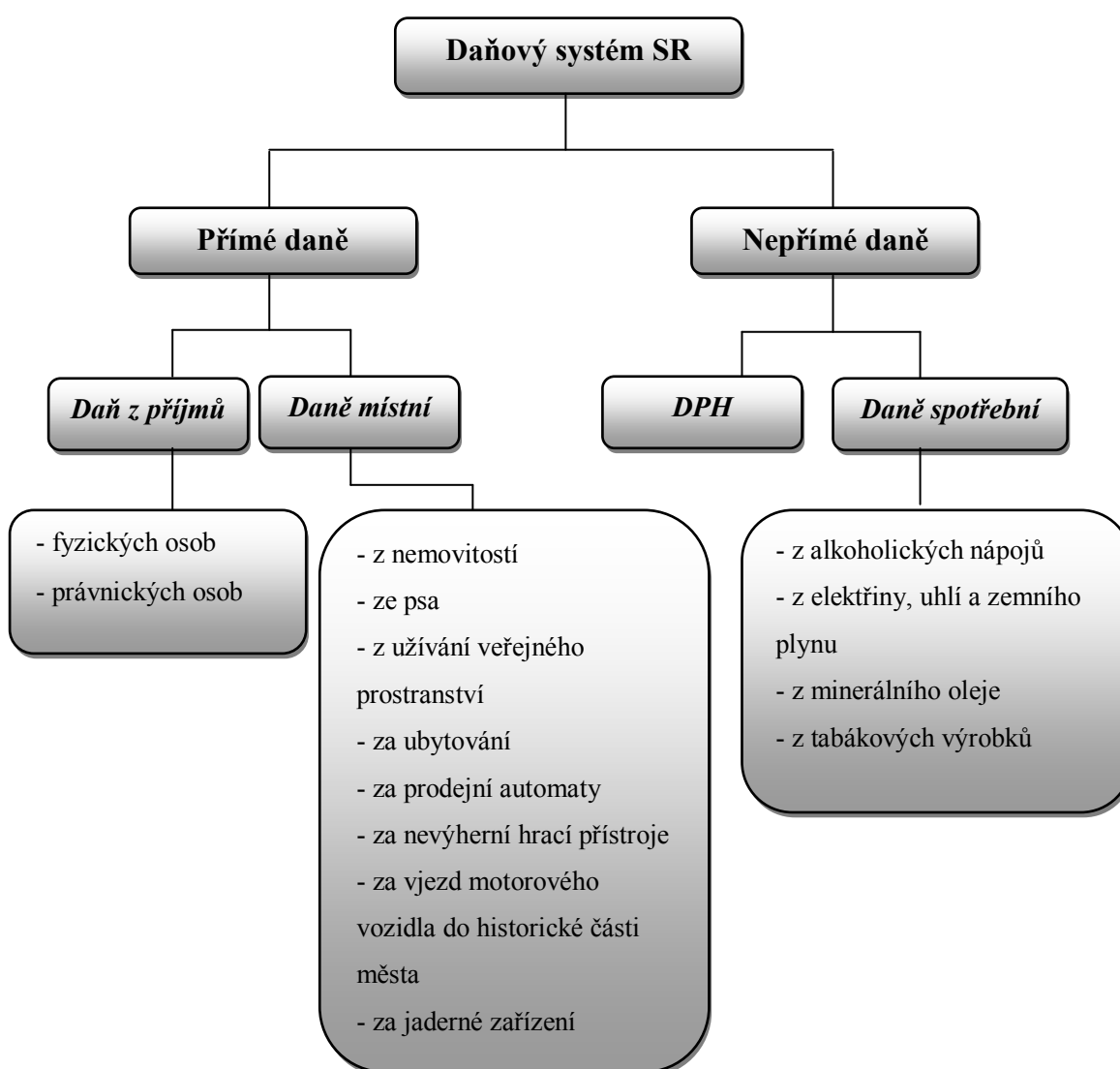
3 Daně a odvody v kontextu Slovenské republiky

Tato kapitola je zaměřena na skladbu daňového a odvodového systému ve Slovenské republice a specifikaci konkrétních částí těchto systémů.

3.1 Daňový systém Slovenské republiky

Slovenský daňový systém lze stejně jako v České republice rozdělit do dvou oblastí daní a to přímých a nepřímých. Kompletní přehled daní spadajících do obou těchto oblastí je znázorněn na Obr. 3.1.

Obr. 3.1 Skladba daňového systému Slovenské republiky

Zdroj: vlastní zpracování dle Zbierky zákonov (2016)

Daňový systém Slovenské republiky je velmi podobný daňovému systému České republiky, neboť vychází ze stejného základu. Samotný daňový systém Slovenska vznikl v roce 1993, kdy došlo k rozdělení Československé republiky do dvou samostatných zemí. V roce 2004 proběhla na Slovensku reforma, která měla za následek změnu skladby tohoto systému, kdy došlo k vyřazení některých daní a některé naopak přibyly.

3.1.2 Přímé daně

Přímé daně jsou tvořeny stejně jako v České republice daněmi z příjmů fyzických a právnických osob, avšak namísto majetkových daní jsou na Slovensku vybírány místní daně, které zahrnují odlišné daně než v České republice.

Daně z příjmů

Daně z příjmů jsou upraveny zákonem č. 595/2003 Z. z. o dani z příjmů, který vymezuje daň z příjmů fyzických osob, daň z příjmů právnických osob a způsoby placení a vybírání těchto daní.

Daně z příjmů fyzických osob

Poplatníky této daně lze rozdělit do dvou skupin a to na poplatníky s neomezenou a omezenou daňovou povinností. Poplatníkem s neomezenou daňovou povinností je fyzická osoba, která má na území Slovenské republiky trvalé bydliště nebo pokud se na území Slovenské republiky obvykle zdržuje, což znamená, že zde pobývá alespoň 183 dní v roce. Poplatníkem s omezenou daňovou povinností se rozumí osoba, která se na území zdržuje kratší dobu než 183 dní nebo se zde zdržuje pouze za účelem studia či léčení.

Předmětem daně jsou příjmy:

- a) ze závislé činnosti (§ 5),
- b) z podnikání, z jiné samostatně výdělečné činnosti, z pronájmu a z použití díla a uměleckého výkonu (§ 6),
- c) z kapitálového majetku (§ 7),
- d) ostatní (§ 8).

Mezi osvobozené příjmy patří např. dávky a podpory ze zdravotního a sociálního pojištění, stipendia, výhry v loteriích, jednorázové příspěvek za výkon mimořádné služby, náhrady škody, atp.

Základem daně je součet dílčích základů daně, stejně jako v České republice. Rozdíl nastává u určení dílčího základu daně z příjmů ze závislé činnosti, kdy v České republice je tímto základem superhrubá mzda, kdežto ve Slovenské republice pouze mzda hrubá. Od tohoto základu je možno také odečíst ztrátu a to pouze rovnoměrně během čtyř let

bezprostředně následujících od období, kdy byla tato ztráta vykázána. Základ daně může poplatník dle § 11. zákona č. 595/2003 Z. z. snížit o čtyři druhy nezdanitelných částí daně:

1. nezdanitelná část základu daně na poplatníka,
2. nezdanitelná část základu daně na manželku / manžela
3. dobrovolné příspěvky na starobní důchodové spoření,
4. příspěvky na doplňkové důchodové spoření.

Nezdanitelné části na poplatníka a na manželku se odvíjí od výše životního minima (v roce 2017 nezdanitelná část na poplatníka 316,94 €). Sazba daně činí 19 % z té části základu daně, která nepřesáhne 176,8 násobek životního minima, nebo 25 % z té části základu daně, která tento 176,8 násobek životního minima přesáhne. Výše životního minima na Slovensku se od června roku 2013 nezměnila a činí 198,09 € měsíčně, pokud se jedná o jednu plnoletou osobu, 138,19 € měsíčně, jedná-li se o další společně posuzovanou plnoletou osobu a v případě nepplnoletého dítěte je výše životního minima 90,42 € měsíčně. Ze zaplacené daně může poplatník odkázat 2 % na jím vybranou právnickou osobu (např. nadace). Tuto skutečnost musí včas oznámit správci daně. [6,17,18]

Daně z příjmů právnických osob

Této dani podléhají výnosy z činnosti právnických osob založených za účelem podnikání a výnosy z nakládání s majetkem. V případě, že se jedná o osoby, které nebyly zřízeny za účelem podnikání, je předmětem daně příjem z činnosti, ze které dosahují nebo by mohly dosáhnout zisku.

Příjmy osvobozenými od daně jsou příjmy ze státních fondů, výnosy z kostelních sbírek a církevních úkonů, finanční prostředky plynoucí z grantů, výnosy z veřejného zdravotního pojištění, aj.

Základ daně je tvořen výsledkem hospodaření, který je možno snížit o ztrátu minulých let, kdy platí stejné pravidlo odpočtu jako u daně z příjmů fyzických osob. Dále se základ daně upravuje o zvyšující a snižující položky. Mezi položky zvyšující základ daně lze zahrnout smluvní pokuty, poplatky z prodlení, náklady na získání norem a certifikátů. Položkami snižujícími základ daně jsou rozdíly mezi daňovými a účetními odpisy, rezervy, opravné položky, a další. Sazba daně činí 22 %. [17]

Daně místní

Tyto daně jsou upraveny zákonem č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. Místní daně jsou regulovány obcemi, neboť výše sazeb, případné snížení daňové povinnosti nebo úplné osvobození je

v pravomoci obce, kdy musí být ale vše uvedeno ve všeobecně závazné vyhlášce konkrétní obce. Zdaňovacím obdobím místních daní je kalendářní rok.

Daň z nemovitostí

Daň z nemovitostí se skládá ze tří částí a to daně z pozemků, daně ze staveb a daně z bytů a nebytových prostorů v bytovém domě, zkráceně pouze daň z bytů.

Předměty daní z pozemků jsou totožné s českými, tzn. orné půdy, vinice, zahrady, stavební pozemky, zastavěné plochy a nádvoří, atd. Základem daně je výměra pozemku uvedena v m². Na rozdíl od České republiky, kdy je pro každý typ pozemku odlišná sazba daně, ve Slovenské republice činí roční sazba daně z pozemků 0,25 %. Sazba ale může být upravena pro jednotlivé typy pozemků na základě rozhodnutí správce daně příslušné obce.

Předmětem daně ze staveb jsou stavby nacházející se na území Slovenské republiky a to stavby určené k bydlení a stavby tvořící doplňkovou funkci k těmto stavbám, chaty, garáže, stavby pro hospodářskou produkci, stavby určené k podnikání. Základem daně je výměra zastavěné části uvedena v m². I zde je určena základní sazba daně pro všechny typy staveb, a sice ve výši 0,033 € za každý zastavěný m², úprava výše této sazby opět závisí na rozhodnutí správce daně.

Poslední částí daně z nemovitostí je daň z bytů, kdy předmětem daně jsou byty a prostory určené pro jiný účel než bydlení, jež jsou nazývány jako nebytové prostory umístěné v bytovém domě. Bytovým domem se rozumí dům, ve kterém se nachází alespoň čtyři samostatné byty. Základem daně je výměra podlahové části v m² a sazba daně je shodná jako u daně ze staveb, čili 0,033 € za každý, i započatý m² plochy.

Daň ze psa

Předmětem této daně je pes starší 6 měsíců, který je chován právnickou nebo fyzickou osobou. Daň ze psa se nevztahuje na psy umístěné v psím útulku. Základem daně je počet psů. Sazba daně je v obcích rozdílná, neboť určení výše sazby přísluší vždy na obci, na jejímž území je pes chován. Obcí stanovená výše sazby je závazná pro všechny psy na daném území, nezávisle na počtu a je uvedena ve všeobecně závazné vyhlášce. V roce 2014 se sazba daně pohybovala v rozmezí 5-12 € za psa chovaného v rodinném domě a 33-60 € za psa chovaného v bytovém domě. [19,20]

Daň z užívání veřejného prostranství

Tato daň se vztahuje na osobní užívání veřejného prostranství, kterým se rozumí veřejně přístupné pozemky ve vlastnictví obce. Za osobní užívání lze považovat umístění prodejního stánku, stavebního zařízení, zařízení sloužícího k poskytování služeb nebo také umístění cirkusu či pouťových atrakcí. Základem daně je výměra využívaného prostranství

fyzickou nebo právnickou osobou v m². Sazbu daně pro každý m² určí obec ve všeobecně závazné vyhlášce.

Daň za ubytování

Předmětem daně je úplatné dočasné ubytování v ubytovacím zařízení, jako je motel, hotel, penzion, apartmán, chata, kemp, ale také ubytování v lázeňských léčebnách. Základem daně je počet nocí strávených v ubytovacím zařízení. Sazbu daně v € na osobu a noc stanoví obec. Sazba daně se však může v rámci jedné obce lišit a to v závislosti na místě, kde se ubytovací zařízení nachází a o jaký typ zařízení se jedná.

Daň za prodejní automaty

Předmětem této daně jsou automaty, které za úplatu poskytují zboží, s výjimkou automatů na prodej jízdenek veřejné dopravy, a jsou umístěny ve veřejných prostorách. Poplatníkem daně je provozovatel těchto automatů a základem daně je jejich počet. Roční sazbu daně na jeden prodejní automat určuje obec.

Daň za nevýherní hrací přístroje

Daň se vztahuje na přístroje, které se spouštějí nebo provozují za úplatu, přičemž nevydávají peněžní výhru a jsou umístěny na veřejných místech. Jedná se např. o elektronické přístroje na počítačové hry nebo přístroje na jiné zábavní hry. Základem daně je stejně jako u prodejních automatů počet přístrojů a sazbu daně rovněž určuje obec samotná.

Daň za vjezd a přetrvávání motorového vozidla v historické části obce

Předmětem daně je, jak už z názvu této daně vyplývá, vjezd a následné přetrvání vozidla v historické části, s výjimkou přetrvávání za účelem ochrany zdraví, majetku či veřejného pořádku. Základem daně je počet dní vjezdu a přetrvání vozidla v historické části. Sazbu daně může obec určit dvěma způsoby a to konkrétní částkou v € za každý den vjezdu nebo paušální částkou bez ohledu na počet dní.

Daň za jaderné zařízení

Předmětem daně je jaderné zařízení, ve kterém probíhá štěpná reakce v jaderném reaktoru a dochází k výrobě elektrické energie. Základem daně je výměra území obce v m², která se nachází v oblasti ohrožení jaderným zařízením. Oblast ohrožení musí být vždy schválena Úřadem jaderného dozoru Slovenské republiky. Poplatníkem je držitel oprávnění na provoz jaderného zařízení. Sazba daně závisí na tom, v jakém pásmu ohrožení se oblast nachází a pohybuje se v rozmezí 0,0006 – 0,0039 € za m². [19]

3.1.3 Nepřímé daně

Nepřímé daně Slovenské republiky jsou složeny z daně z přidané hodnoty (dále jen DPH) a spotřebních daní.

Daň z přidané hodnoty

DPH je upraveno zákonem č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty. Tento zákon nabyl účinnosti dnem vstupu Slovenské republiky do Evropské unie. Konstrukční prvky a způsob výběru daně je ve všech členských zemích obdobný, liší se pouze ve výši sazby. Evropská unie má však s členskými státy dohodu, že základní sazba DPH nesmí být nižší než 15 %.

Předmětem daně je:

- a) dodání zboží za protihodnotu v tuzemsku osobou povinnou k dani,
- b) poskytnutí služby za protihodnotu v tuzemsku osobou povinnou k dani,
- c) pořízení zboží za protiplnění v tuzemsku z jiného členského státu,
- d) dovoz zboží do tuzemska.¹

Od daně jsou dle § 28 - § 48 Zákona o dani z pridanej hodnoty osvobozeny např.:

- poštovní služby,
- zdravotní péče,
- služby sociální pomoci,
- výchovné a vzdělávací služby,
- služby dodávané členům politických stran, církví, občanských sdružení a profesních komor,
- služby související se sportem a tělesnou výchovou,
- kulturní služby,
- shromažďování finančních prostředků,
- služby veřejnoprávních televizí a rozhlasů,
- pojišťovací služby,
- prodej poštovních cenin a kolků,
- vybrané finanční služby,
- a další.

Osobou povinnou k dani je každá osoba vykonávající jakoukoliv činnost, která je předmětem DPH a má na území Slovenské republiky své sídlo, místo podnikání nebo provozovnu. Osoba je povinna se registrovat k dani, pokud její obrat přesáhl za 12

¹ Tuzemskem se rozumí území Slovenské republiky.

předcházejících po sobě jdoucích kalendářních měsíců 49 790 €. Žádost o registraci je nutno podat do 20. dne následujícího kalendářního měsíce, kdy došlo k překročení obratu. Registrovat k dani se může osoba i dobrovolně i přesto, že požadovaného obratu nedosáhla.

Základem daně při dodání zboží nebo služby je vše, co tvoří protihodnotu, kterou dodavatel přijal od příjemců plnění, sníženou o daň. Součástí základu daně jsou i dotace, které dodavatel přijal v ceně plnění. Do základu daně jsou zahrnuty také doplňkové náklady, jako cla, poplatky, náklady na balení, náklady na přepravu, atd. Sazba daně činí 20 % a vztahuje se na veškeré zboží a služby, které nejsou uvedeny v příloze č. 7 zákona o DPH, neboť na ty se vztahuje snížená sazba 10 %. Mezi komodity podléhající snížené sazbě spadají zejména léčivé přípravky, kojenecká výživa, knihy, atd. V roce 2016 došlo k doplnění přílohy č. 7 a do snížené sazby daně byly zahrnuty i některé potraviny.

Zdaňovacím obdobím je kalendářní měsíc. Pokud však plátce nepřesáhl obrát 100 000 € během 12 měsíců od doby, kdy se stal plátce, může si za zdaňovací období zvolit kalendářní čtvrtletí. Plátce je povinen podat daňové přiznání do 25 dní po skončení zdaňovacího období. [21,22,23]

Spotřební daně

Spotřební daně postihují občany nepřímo a to v ceně vybraných komodit a tvoří nezanedbatelný příjem státního rozpočtu Slovenské republiky. Velikost příjmu závisí na spotřebovaném množství statků a služeb, jež podléhají spotřebním daním. Mezi spotřební daně spadají:

- a) alkoholické nápoje – líh, pivo, víno a meziprodukty,
- b) elektřina, uhlí, zemní plyn,
- c) minerální oleje – např. motorový olej, mazací olej, LPG,
- d) tabákové výrobky – cigarety, doutníky, doutníčky a tabák.

Správu spotřebních daní vykonává Celní úřad. Při správě postupují dle jednotlivých zákonů o spotřebních daních. [24]

3.2 Odvodový systém Slovenské republiky

Odvodový systém Slovenské republiky je tvořen stejně jako v České republice sociálním a zdravotním pojištěním. Skladba jednotlivých pojištění je však rozdílná.

3.2.1 Sociální pojištění (Odvody do Sociálnej poisťovne)

Do systému sociálního pojištění je řazeno nemocenské pojištění, důchodové pojištění (starobní a invalidní), pojištění v nezaměstnanosti, úrazové pojištění, garanční pojištění a

rezervní fond solidarity. Sociální pojištění hradí zaměstnanci, zaměstnavatelé, stát, osoby samostatně výdělečně činné, ale mohou si ho hradit i jiné osoby a to dobrovolně.

OSVČ je povinna hradit si pojistné na sociální pojištění od 1. 7. následujícího roku, pokud za předcházející kalendářní rok dosáhla příjmy vyšší než 5 148 € a nemá prodlouženou lhůtu pro podání daňového přiznání. Stát hradí pojistné za osoby s trvalým pobytem na území Slovenské republiky, které se řádně starají o dítě s dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem po dovršení 6 let jeho věku, nejdéle však do dosáhnutí věku 18 let. Dále za vojáky ve vojenské službě a osobám s trvalým pobytem na území Slovenské republiky, které poskytují asistenci osobám s těžkým zdravotním postižením nejméně 140 hodin měsíčně alespoň po dobu 12 měsíců.

Minimální, maximální vyměřovací základ

Minimální vyměřovací základ pro sociální pojištění zaměstnanců a zaměstnavatelů není vymezen, je však nepřímo omezován minimální mzdou, která činí 405 €. Z tohoto důvodu nesmí být odvod na sociální pojištění nižší než 38,07 € u zaměstnance a 102,06 € u zaměstnavatele.² U osob samostatně výdělečně činných a u osob dobrovolně se zúčastněných na sociálním pojištění je minimální vyměřovací základ stanoven ve výši 441,5 €.

V roce 2017 došlo ke změně maximálního vyměřovacího základu na základě novely Zákona č. 461/2003 Z. z o socialnom poistení, která byla schválena Národní radou Slovenské republiky dne 11. 10. 2016. Maximální vyměřovací základ se změnil z původních 4 290 € na 6 181 €. Tento vyměřovací základ se týká zaměstnanců, zaměstnavatelů a OSVČ. Osoby dobrovolně pojištěné si vyměřovací základ v zákonem stanovených případech určují samy.

Sazba pojistného u zaměstnanců činí 9,4 %, u zaměstnavatele 25,2 %, u osob samostatně výdělečně činných 33,15 % a u dobrovolně pojištěných osob 35,15 %. V případě úhrady pojistného státem je určena sazba ve výši 26 %. Rozvržení sazeb do konkrétních oblastí sociálního pojištění je znázorněno v Tab. 3.1.

² Výpočet: minimální mzda · sazba pojistného

Tab. 3.1 Sazby daně pro sociální pojištění

	Zaměstnanec	Zaměstnavatel	OSVČ	Stát	Dobrovolníci
<i>Nemocenské</i>	4,4 %	1,4%	4,4 %	-	4,4 %
<i>Starobní důchodové</i>	4 %	14%	18 %	18 %	18 %
<i>Invalidní důchodové</i>	3 %	3 %	6 %	6 %	6%
<i>Nezaměstnanost</i>	1%	1 %	-	-	2 %
<i>Úrazové</i>	-	0,8 %	-	-	-
<i>Garanční</i>	-	0,25 %	-	-	-
<i>Rezervní fond</i>	-	4,75 %	4,75 %	2 %	4,75%
Celkem	9,4 %	25,2 %	33,15 %	26 %	35,15 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle SOCIÁLNÁ POISTOVNA. *Tabulka platenia poistného*. [online]. [cit. 2016-12-12]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/tabulka-platenia-poistneho-od-1-januara-2016/55433s>

Nemocenské pojištění

Jedná se o pojištění pro případ ztráty nebo snížení příjmů z výdělečné činnosti, nebo zajištění finančních prostředků během dočasné pracovní neschopnosti, mateřství apod. Nemocenské pojištění zahrnuje:

- nemocenské – poskytováno, pokud je osoba dočasně práce neschopná z důvodu úrazu či nemoci, nebo pokud jí bylo nařízeno karanténní léčení,
- mateřské – poskytováno ženě z důvodu těhotenství nebo péče o dítě nebo jiné osobě starající se o dítě do věku tří let,
- ošetřovné – dávka poskytovaná z důvodu celodenní péče o nemocného člena rodiny nebo zdravé dítě do věku 10 let,
- vyrovnávací dávka – poskytováno ženám, které jsou z důvodu těhotenství či raného mateřství přeraženy na jinou práci.

Důchodové pojištění

Důchodové pojištění v sobě zahrnuje dva subsystémy a to invalidní a starobní důchodové pojištění.

Ze **starobního** důchodového pojištění jsou vypláceny dávky určené k zabezpečení člověka ve stáří nebo k finanční výpomoci pozůstalým po smrti pojištěného. Ze starobního pojištění jsou vypláceny následující dávky:

- a) starobní důchod – slouží k finančnímu zabezpečení člověka ve stáří, od roku 2017 stanoven věk odchodu do důchodu na 62 let a 76 dní,
- b) předčasný starobní důchod – vyplácen po splnění zákonem stanovených podmínek,
- c) vdovský a vdovecký důchod – slouží k zabezpečení pozůstalým po smrti manželky/manžela,
- d) sirotčí důchod – účelem je zabezpečit osiřelé děti po smrti rodičů či osvojitelů,
- e) vyrovnávací příplatek – zaveden od roku 2016, účelem je kompenzovat negativní důsledky rozdělení České a Slovenské republiky na důchody některých pojištěnců.

Z **invalidního** důchodového pojištění jsou vypláceny dávky určené k zabezpečení člověka, který má omezené možnosti vykonávat výdělečnou činnost z důvodu dlouhodobého nepříznivého zdravotního stavu. Dále z tohoto pojištění mohou být rovněž vypláceny důchody sloužící k zabezpečení pozůstalých po smrti pojištěného, tedy vdovský, vdovecký a sirotčí. Pojistné na invalidní důchod nemusí platit pojištěnec, který je důchodově pojištěn a je mu přiznán starobní či předčasný starobní důchod.

Pojištění v nezaměstnanosti

Pojištění pro případ ztráty zaměstnání zaměstnance a na zabezpečení pojištěnce v nezaměstnanosti. Dnem zařazení pojištěnce do evidence uchazečů vzniká nárok na dávku v nezaměstnanosti. Ta je vyplácena po dobu čtyř nebo šesti měsíců v závislosti na počtu odpracovaných dní v posledních letech. Toto období je nazýváno jako podpůrné období v nezaměstnanosti. Pojištění v nezaměstnanosti se nevztahuje na osoby dle zvláštního právního předpisu (např. soudce, prokurátory), osoby pobírající starobní či předčasný starobní důchod, obviněné ve vazbě a osoby ve výkonu trestu odnětí svobody.

Úrazové pojištění

Úrazové pojištění hradí zaměstnavatel ze skutečně dosaženého vyměřovacího základu svého zaměstnance a slouží ke snazšímu řešení odpovědnosti za škody vzniklé v důsledku pracovního úrazu, nemoci z povolání nebo smrti na pracovišti jeho zaměstnance.

Hrazení úrazového pojištění je pro zaměstnavatele povinné a jsou z něj vypláceny následující dávky:

- a) úrazový příplatek,
- b) úrazová renta,
- c) jednorázové vyrovnání,
- d) pozůstalostní úrazová renta,
- e) jednorázové odškodnění,
- f) pracovní rehabilitace a rehabilitačné,
- g) rekvalifikace a rekvalifikačné,
- h) náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění,
- i) náhrada nákladů spojených s léčením,
- j) náhrada nákladů spojených s pohřbem.

Garanční pojištění

Jedná se o pojištění zaměstnavatele pro případ jeho platební neschopnosti plnit své závazky vůči zaměstnancům. V případě, že zaměstnavatel není schopen uspokojit nároky zaměstnance vyplývající ze zákona o sociálním pojištění, vzniká zaměstnanci nárok na dávku garančního pojištění.

Rezervní fond solidarity

Tento fond je vytvářen Sociální poistovnou a je určen zejména na úhradu škody, kterou by způsobila důchodová správcovská společnost nebo její depozitář na majetku v penzijních fondech. Slouží k ochraně účastníků v systému důchodového pojištění. [28]

3.2.2 Veřejné zdravotní pojištění

Veřejné zdravotní pojištění je upraveno zákonem č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistenie a zákonem č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve. Jedná se o povinné zdravotní pojištění, na základě něhož se pojištěncům poskytuje zdravotní péče a služby související s poskytováním zdravotní péče.

Pojistné se platí formou měsíčních záloh, které jsou odváděny na účet příslušné zdravotní pojišťovny a které je plátce pojistného povinný si sám vypočítat. Zdravotní pojišťovna je pak povinna provést roční zúčtování záloh a vyčíslit případný doplatek nebo přeplatek.

Plátcí veřejného zdravotního pojištění jsou:

- a) zaměstnanec,
- b) zaměstnavatel,
- c) osoba samostatně výdělečně činná,
- d) osoba dobrovolně nezaměstnaná,
- e) stát,
- f) plátce dividend.

Za zaměstnance odvádí pojistné zaměstnavatel a sazba pojistného činí 14 %, z toho 4 % připadají na odvod zaměstnance. Pokud zaměstnavatel zaměstnává osobu se zdravotním postižením, dochází ke snížení sazby pojistného na polovinu, tedy 7 % (5 % zaměstnavatel, 2 % zaměstnanec). Pro OSVČ a osoby dobrovolně nezaměstnané platí rovněž sazba 14 % a snížení na polovinu v případě zdravotního postižení. Za dobrovolně nezaměstnanou osobu je považována osoba, která není zaměstnancem, osobou samostatně výdělečně činnou ani pojištěncem, za nějž platí pojistné stát. V případě osob, které splní podmínky uvedené v § 11, odst. 7, písm. v zákona o zdravotnom poistenie, tj. pokud pobírá příjem z pracovního poměru podle osobitého předpisu nebo vykonává státně zaměstnanecký poměr, činí sazba pojistného 0 %. Stát platí pojistné ve výši 4 % a to za tzv. státní pojištěnce, těmi jsou např. nezaopatřené děti, studenti, nezaměstnaní evidovaní v evidenci uchazečů o zaměstnání, osoby na rodičovské dovolené, invalidní osoby, kterým nebyl přiznán invalidní důchod, atd. Za osoby, kterým byly vyplaceny dividendy, odvádí pojistné plátce dividend, tj. právnická osoba se sídlem na území Slovenské republiky. V tomto případě činí sazba pojistného 14 % a v případě zdravotního pojištění 7 %.

Vyměřovací základ, minimální a maximální vyměřovací základ

Vyměřovacím základem zaměstnance je úhrn jeho příjmů ze závislé činnosti, z této částky zaměstnavatel odvádí pojistné na veřejné zdravotní pojištění. Minimální vyměřovací základ pro zaměstnance určen není.

Vyměřovacím základem OSVČ je výše podílu základu daně z příjmů fyzických osob dosaženého v rozhodném období (nesníženého o zaplacené povinné veřejné zdravotní pojištění a o povinné sociální pojištění) a koeficientu 1,486. Minimální vyměřovací základ je zákonem stanovený ve výši 50 % z průměrné měsíční mzdy zjištěné Statistickým úřadem Slovenské republiky za kalendářní rok, který dva roky předchází rozhodnému období.

Vyměřovacím základem osob dobrovolně nezaměstnaných je příjem dosažený v rozhodném období, pokud pojištěnec žádný takový příjem nemá, je vyměřovacím základem jím určená částka. Minimální vyměřovací základ je limitován stejně jako u OSVČ.

Vyměřovacím základem plátce dividend je suma vyplacených dividend v předcházejícím kalendářním roce. Minimální vyměřovací základ je stanoven stejně jako u výše uvedených plátců pojistného.

Maximálním vyměřovacím základem je pro všechny plátce stejná suma a to ve výši 60 násobku průměrné měsíční mzdy zjištěné za kalendářní rok, který dva roky předchází rozhodnému období. V roce 2017 činí tento základ 4 415 €.

Práva a povinnosti pojištěnců

Dle § 22 zákona č. 580/2004 Z. z má pojištěnec právo na:

- výběr zdravotní pojišťovny dle svého uvážení, měnit zdravotní pojišťovnu je však možno pouze jednou ročně,
- poskytnutí zdravotní péče,
- preventivní prohlídky,
- informace o zdravotním stavu,
- odmítnutí odebírání orgánů a tkání po jeho smrti,
- humánní, lidský a profesionální přístup zdravotnických pracovníků,
- vrácení přeplatku pojistného na základě ročního zúčtování,
- a jiné.

Pojištěnec má však i řadu povinností, které je pro správné fungování pojistného systému nutno dodržovat:

- platit zálohy na zdravotní pojištění řádně a ve správné výši,
- vrátit průkaz pojištěnce příslušné pojišťovně při změně či zániku pojištění u této pojišťovny,
- chránit průkaz pojištěnce před ztrátou či zneužitím,
- doplatit nedoplatek pojistného zjištěný při ročním zúčtování pojistného,
- respektovat doporučení lékařů,
- pravidelně navštěvovat preventivní prohlídky,
- oznámit pojišťovně změnu pojišťovny a to nejpozději do 30 dnů,
- plnit oznamovací povinnosti, tj. oznámit jakékoliv změny týkajících se osobních údajů či údajů, které by měly za následek změnu pojištění zaměstnavateli a zdravotní pojišťovně.

V případě nesplnění povinností může být pojištěnci udělena pokuta až do výše 3 319 €. [29,30]

3.3 Možnosti podnikání OSVČ ve Slovenské republice

Podnikáním je dle zákona č. 513/1991 Zb. Obchodního zákonníku soustavnou činností vykonávanou samostatně podnikatelem na vlastní jméno, vlastní odpovědnost a za účelem dosažení zisku. Podnikatelem je dle tohoto zákona:

- osoba zapsána v obchodním rejstříku,
- osoba podnikající na základě živnostenského oprávnění,
- osoba podnikající na základě jiného než živnostenského oprávnění,
- osoba, která vykovává zemědělsko-hospodářskou výrobu a je zapsána do evidence dle zvláštního předpisu.

Na podnikatelskou činnost se vztahuje § 6 zákona o dani z příjmů – příjmy z podnikání, jiné samostatně výdělečné činnosti, z pronájmu a z použití díla a uměleckého výkonu. Těmito příjmy se rozumí:

- příjmy ze zemědělsko-hospodářské výroby, lesního a vodního hospodářství,
- příjmy ze živnosti,
- příjmy z podnikání vykonávaného dle zvláštních předpisů,
- příjmy společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti.

Podmínky pro zahájení podnikání

Podmínky pro zahájení podnikání jsou totožné jako v České republice, tzn. osoba starší 18 let, bezúhonná, svéprávná. Při zakládání řemeslné činnosti je také nutno předložit kvalifikaci. Následně je nutno ohlásit živnost živnostenskému úřadu prostřednictvím formuláře, který lze podat osobně nebo elektronicky. Při splnění podmínek vydá živnostenský úřad živnostenské oprávnění. [32]

Způsoby evidování podnikatelské činnosti

Podnikatel se může rozhodnout, který způsob evidování podnikatelské činnosti si zvolí a to skutečně prokazatelné výdaje na základě daňové evidence, výdaje procentem z příjmů nebo skutečné výdaje na základě vedení jednoduchého či podvojného účetnictví.

Daňová evidence

Poplatník uplatňuje skutečné prokazatelné výdaje na dosažení, zabezpečení a udržení příjmů. Daňová evidence spočívá v evidování příjmů a výdajů v časovém sledu v členění potřebném pro stanovení základu daně, včetně přijatých a vydaných dokladů. Poplatník je

dále povinen evidovat údaje o dlouhodobém hmotném a nehmotném majetku zařazeném do obchodního majetku, o pohledávkách a dlužích, o zásobách. Stejně jako v České republice ani zde není vymezena forma vedení daňové evidence žádným právním předpisem a proto záleží na rozhodnutí poplatníka, jakou formu evidence zvolí.

Výdaje procentem z příjmů

Možnost uplatnit paušální výdaje mají podnikatelé, kteří nejsou plátcí DPH, nebo jsou plátcí, ale pouze po určitou část zdaňovacího období. Paušální výdaje šlo do roku 2016 uplatnit do výše 40 % úhrnu příjmů ze samostatné činnosti, avšak nejvíce do částky 5 040 € ročně. V roce 2017 došlo ke změně, kdy došlo ke zvýšení procentuální sazby paušálních výdajů na 60 % a horní hranice pro uplatnění se zvýšila na 20 000 € ročně. [33, 34]

Vedení jednoduchého účetnictví

Podnikatelé účtující v jednoduchém účetnictví jsou považováni za účetní jednotky a jsou povinni postupovat podle Opatření MF SR, které určuje účetní postupy pro jednotky účtující v soustavě jednoduchého účetnictví. Pro účely daňového přiznání je podnikatel povinen sestavit účetní závěrku a předložit ji daňovému úřadu v termínu podání daňového přiznání. Účetní závěrka musí obsahovat výkaz o příjmech a výdajích a výkaz o majetku a dlužích.

Vedení podvojného účetnictví

Podvojně účetnictví se týká podnikatelů, kteří jsou zapsáni v obchodním rejstříku, avšak mohou se pro něj rozhodnout i ti, kteří v rejstříku zapsáni nejsou. Podnikatelé jsou rovněž povinni postupovat dle Opatření MF SR vztahujícího se na podvojně účetnictví a ke konci zdaňovacího období sestavit účetní závěrku, kterou musí v termínu podání daňového přiznání předložit daňovému úřadu. Účetní závěrka v případě podvojného účetnictví obsahuje rozvahu, výkaz zisku a ztráty a přílohu.

Způsob uplatňování výdajů, který si podnikatel zvolí je povinen dodržovat po dobu celého zdaňovacího období. Může je však měnit mezi jednotlivými zdaňovacími obdobími, kdy je nutno respektovat postup vymezený v § 51 zákona o daních z příjmů. [33]

4 Analýza a komparace analyzovaných systémů

Cílem této kapitoly je analyzovat daňový a odvodový systém České republiky a Slovenské republiky a vzájemně je porovnat. Teoretické poznatky z předchozích kapitol budou aplikovány na praktický příklad zaměřený na osobu samostatně výdělečně činnou v obou zemích. Pro účely porovnání je zaveden fiktivní podnikatel Ing. Petr Malý.

4.1 Podnikatelská činnost – všeobecný základ pro obě země

Pan Malý se rozhodl začít podnikat, a proto navštívil živnostenský úřad a prostřednictvím jednotného registračního formuláře se registroval jako osoba samostatně výdělečně činná. K 1. 1. 2016 zahájil svou podnikatelskou činnost, která je hlavní činností a spočívá v poskytování daňových poradenských služeb. Podnikatel své služby zprvu poskytoval z domu, ale v březnu 2016 si pronajal kancelář ve vedlejší městě. Je neplátcem DPH a nemá žádné zaměstnance. K podnikání využívá automobil, který zároveň slouží k soukromým účelům. Podnikatel je ženatý a má dvě děti- Adam 2 roky a Adéla 8 let. Jeho manželka Jana Malá je na rodičovské dovolené a přivydělává si na dohodu o provedení práce.

4.2 Podnikání v České republice

Podnikání trvalo celých 12 měsíců. Manželka pobírala měsíčně rodičovský příspěvek ve výši 6 111 Kč a dále 5 800 Kč za práci na DPP. Tuto práci vykonávala po celý rok. Podnikatel k zaznamenávání výsledků svého podnikání využívá daňovou evidenci, kterou si vede sám.

Před zahájením podnikatelské činnosti, vznikly Panu Malému výdaje související s podnikáním, tzv. zřizovací výdaje:

• Správní poplatek za vydání živnostenského oprávnění	1 500 Kč
• Software daňové evidence	4 650 Kč
• Výdaje za materiál	4 700 Kč
• Nákup PC	12 800 Kč

Zřizovací výdaje celkem

23 650 Kč

Ke dni zahájení podnikání pan Novák vložil částku 120 000 Kč na nově vytvořený bankovní účet a z důvodu, že je občas nutné jezdit za klienty, se rozhodl vložit do obchodního majetku také osobní automobil Škoda Octavia, který si pořídil v polovině roku 2014 za své finanční prostředky. Vzhledem k tomu, že vozidlo bylo vloženo do obchodního majetku později než 1 rok od jeho pořízení, je za vstupní cenu považována cena reprodukční, tj. cena, za kterou by bylo pořízeno právě v době vkladu. Pan Malý proto porovnal svůj automobil

s totožnými automobily, nabízenými na trhu ojetých vozidel a zjistil, že reprodukční cena je 210 000 Kč. Osobní automobil je dle přílohy č. 1 zákona o daních z příjmů zařazen v druhé odpisové skupině a odepisuje se po dobu 5 let. Pan Malý se rozhodl zvolit zrychlený způsob odepisování, neboť může v prvním roce podnikání odečíst od základu daně větší částku než v případě odpisů rovnoměrných.

Vzorce pro výpočty zrychlených odpisů v prvním roce a v dalších letech jsou vyjádřeny vztahy (4. 1) a (4. 2):

$$ZO_n = \frac{VC}{K}, \text{ kde} \quad (4. 1)$$

ZO_n je zrychlený odpis v roce odepisování, VC vstupní cena, K koeficient pro zrychlené odepisování v prvním roce odepisování dle § 32 odst. 1 zákona o daních z příjmů (pro druhou odpisovou skupinu koeficient 5).

$$ZO_n = \frac{2 \cdot ZC}{k - n}, \text{ kde} \quad (4. 2)$$

ZC je zůstatková cena, k je koeficient pro zrychlené odepisování v dalších letech, n rok odepisování (pro druhou odpisovou skupinu koeficient 6).

Zůstatková cena se určí jako rozdíl mezi vstupní cenou a oprávkami. Oprávky představují součet všech odpisů za dobu odepisování majetku.

Zrychlené odpisy osobního automobilu na základě výše uvedených vzorců jsou vypočteny v Tab. 4.1.

Tab. 4 1 Zrychlené odepisování osobního automobilu v letech 2016-2020

Období	Vstupní cena	Odpis	Oprávky	Zůstatková cena
2016	210 000	42 000	42 000	168 000
2017	210 000	67 200	109 200	100 800
2018	210 000	50 400	159 600	50 400
2019	210 000	33 600	193 200	16 800
2020	210 000	16 800	210 000	0

Zdroj: vlastní zpracování

Dále pak ke dni zahájení podnikání pan Malý vytvořil interní směrnice, v nichž uvedl způsob číslování dokladů a rozhodl, že drobný hmotný majetek bude evidovat od částky

2 000 Kč do částky 40 000 Kč. Pan Malý otevřel peněžní deník, knihu pohledávek a dluhů, knihu drobného majetku, knihu dlouhodobého majetku, knihu evidence jízd a veškeré další pomocné knihy. Knihu dlouhodobého hmotného majetku lze vidět v Tab. 4.2.

Tab. 4.2 Inventurní karta dlouhodobého majetku

Firma: Ing. Petr Malý		Inventární karta DHM č: 016154D		
Název: Škoda Octavia, SPZ: 5T8 3058				
Pořizovací cena: 210 000 Kč		Datum zařazení do užívání: 1. 1. 2016		Poznámka: Oceněno RPC
Odpisová skupina: 1 ② 3 4 5 6		Zvolený způsob odepisování: zrychleně		Doba odepisování: 5 let
Č. ř.	Rok	Odpis v Kč	Zůstatková cena v Kč	Poznámka
1.	2016	42 000	168 000	
2.	2017			
3.	2018			
4.	2019			
5.	2020			

Zdroj: vlastní zpracování

V průběhu roku pan Malý evidoval své příjmy a výdaje v peněžním deníku. Vznikaly mu jak daňové tak nedaňové výdaje. Mezi nedaňovými výdaji pan Malý evidoval zejména platby záloh na sociální a zdravotní pojištění, mimo to také výdaje na osobní spotřebu či reprezentaci. Výdaji daňovými byly zejména výdaje za kancelářské potřeby, drobný majetek, nájemné a platby za telefon. Vzhledem k využívání vozidla panu Malému vznikla povinnost hradit zálohy na daň silniční a vznikly související výdaje jako pohonné hmoty, dálniční známka či pojištění vozidla.

Silniční daň

Informace o vozidle:

- Druh a značka vozidla: osobní automobil Škoda Octavia
- Registrační značka: 5T8 3058
- Vlastník vozidla: Ing. Petr Malý
- Zdvihový objem motoru (cm³): 1 968
- Datum první registrace vozidla: 06/2013

Dle zákona č. 16/1993 Sb. o dani silniční § 6 činí roční sazba pro vozidla při zdvihovém objemu motoru do 2 000 cm³ 3 000 Kč. Tuto sazbu jde dále podle odstavce 6 snížit o 48 % po dobu 36 měsíců následujících od data první registrace a o 40 % po dobu následujících 36 měsíců.

Vozidlo pana Malého bylo registrováno v červnu roku 2013, tzn., že uplatnění snížení sazby o 48 % je možné do května roku 2016 a následujících 36 měsíců se sazba snižuje o 40 %. Úprava sazby daně je tak následovná:

- Základní sazba daně: 3 000 Kč ročně
- Sazba daně snížená o 48 %: 1 560 Kč ročně (130 Kč měsíčně)
- Sazba daně snížená o 40 %: 1 800 Kč ročně (150 Kč měsíčně)

V období leden – květen 2016 tak měsíční sazba činí 130 Kč a v období červen – prosinec 2016 činí 150 Kč. Upravená roční sazba je tedy 1 700 Kč. Pan Malý tak musí platit zálohy v následné výši:

- k 15. 4. 2016 částku 390 Kč (leden, únor, březen),
- k 15. 7. 2016 částku 410 Kč (duben, květen, červen),
- k 15. 10. 2016 částku 450 Kč (červenec, srpen, září),
- k 15. 12. 2016 částku 300 Kč (říjen, listopad).

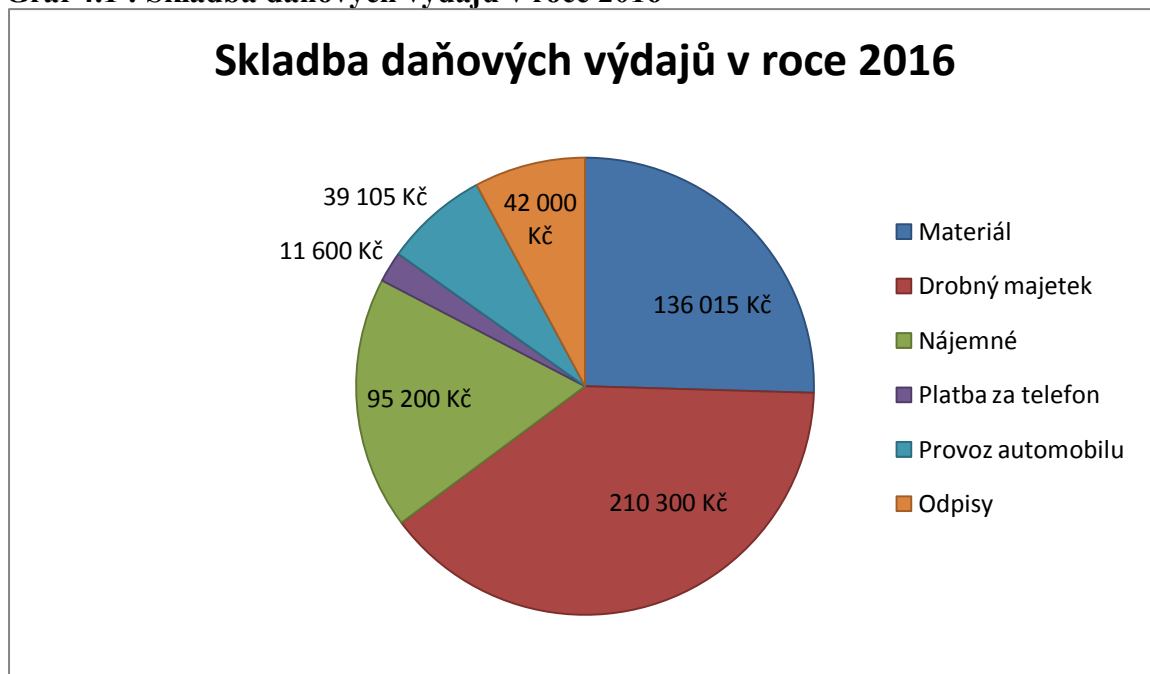
Součet veškerých příjmů a výdajů, které pan Malý zaevidoval v roce 2016 je vyčíslen v Tab. 4. 3. Podíl jednotlivých výdajů na celkových daňových výdajích je pak znázorněn v Grafu 4.1.

Tab. 4 3 Evidence příjmů a výdajů podnikatele za rok 2016

	Příjmy daňové	Příjmy nedaňové	Výdaje daňové	Výdaje nedaňové
Leden	80 730 Kč	120 000 Kč	60 200 Kč	5 120 Kč
Únor	82 225 Kč		43 300 Kč	3 795 Kč
Březen	87 360 Kč		35 700 Kč	3 795 Kč
Duben	81 500 Kč		40 520 Kč	3 795 Kč
Květen	80 760 Kč		38 490 Kč	3 795 Kč
Červen	75 320 Kč		42 510 Kč	4 253 Kč
Červenec	81 000 Kč		45 200 Kč	3 795 Kč
Srpen	79 900 Kč		37 800 Kč	4 305 Kč
Září	82 360 Kč		41 500 Kč	3 795 Kč
Říjen	80 100 Kč		45 000 Kč	3 795 Kč
Listopad	78 300 Kč		53 000 Kč	4 820 Kč
Prosinec	88 805 Kč		51 000 Kč	3 795 Kč
Celkem	978 360 Kč	120 000 Kč	534 220 Kč	48 858 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 4.1 : Skladba daňových výdajů v roce 2016

Zdroj: vlastní zpracování

Pan Malý se musí rozhodnout, zda bude uplatňovat prokazatelně vynaložené výdaje nebo výdaje procentem z příjmů. Kritériem pro rozhodnutí je co možná největší úspora. Obě varianty jsou vypočteny v následujících podkapitolách.

4.2.1 Uplatnění prokazatelně vynaložených výdajů

V případě, že by se pan Malý rozhodl uplatnit prokazatelně vynaložené výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů je nutno znát hodnotu jak příjmů, tak výdajů. Pro účely stanovení základu daně se vychází pouze z daňových položek a tak příjmy činí 978 360 Kč a výdaje 534 220 Kč. Rozdíl mezi příjmy a výdaji je tedy **444 140 Kč**.

Uzávěrková úprava příjmů a výdajů

Příjmy a výdaje je nutno ke konci zdaňovacího období upravit na položky zvyšující či snižující základ daně. V případě pana Malého je nutno upravit výdaje související s využíváním osobního automobilu z důvodu, že je využíváno i k soukromým účelům.

Úprava výdajů za auto

Pan Malý evidoval v souvislosti s využíváním automobilu tyto výdaje: 1 500 Kč dálniční známka, 1 550 Kč zálohy na silniční daň, 4 000 Kč pojistka na auto, 32 055 Kč pohonné hmoty, 42 000 Kč odpis automobilu. Protože automobil byl používán i k soukromým účelům nelze považovat všechny tyto částky za daňově uznatelné a proto je nutno je přepočítat. Jediná položka, která je zcela daňově uznatelná, je silniční daň.

Existují tři způsoby jak uplatnit výdaje za auto, a sice podle dokladů, paušálem na dopravu nebo cestovními náhradami dle počtu ujetých km. Poslední způsob však nelze uplatnit, pokud je automobil zařazen v obchodním majetku a proto se pan Malý musí rozhodnout, která z prvních dvou variant je pro něj výhodnější.

- a) Uplatnění výdajů dle dokladů – výdaje se uplatňují podle skutečnosti, v případě vlastního vozu zařazeného do obchodního majetku lze uplatnit i odpisy. Pan Malý dle evidence knihy jízd ujel za rok 2016 17 600 km, z toho 7 920 ujel soukromě, tj. 45 %. Dojde tedy ke krácení výdajů v poměru 55:45. Daňově uznatelná je částka **43 755 Kč**. (55 % z částky 79 555 Kč).³
- b) Uplatnění paušálu na dopravu – výdaje lze uplatnit ve výši 5 000 Kč měsíčně, v případě využívání i pro soukromé účely však pouze 4 000 Kč. Paušál se vztahuje pouze na PHM, zbylá část výdajů se krátí na 80 %. Tzn., že pan Malý může uplatnit 48 000 Kč na PHM, 1 200 Kč na dálniční známku, 3 200 Kč na pojistku a z odpisů je uznatelná částka 33 600 Kč. Tato varianta je pro pana Malého zcela zjevně výhodnější.⁴

³ Portál. POHODA *Automobil v obchodním majetku* [online]. [cit. 2017-03-04]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/dan-z-prijmu/automobil-v-obchodnim-majetku-2-cast/>

⁴ JAK PODNIKAT *Paušál na dopravu* [online]. [cit. 2017-03-04] <http://www.jakpodnikat.cz/pausalni-vydaje-auto.php>

Upravené výdaje, které ovlivní základ daně, jsou uvedeny v Tab. 4. 4. Protože pan Malý při otevření peněžního deníku nezahrnul do výdajů daňových zřizovací výdaje, uplatní tyto výdaje nyní.

Tab. 4.4 Uzávěrková úprava výdajů na konci zdaňovacího období

Položky daňově neuznatelné		Položky daňově uznatelné	
Poměrná část odpisů	8 400 Kč	Zřizovací výdaje	23 650 Kč
Poměrná část dálniční známky	300 Kč	Rozdíl mezi paušálními a skutečnými výdaji za PHM	15 945 Kč
Poměrná část pojistky	800 Kč		
Celkem	9 500 Kč	Celkem	39 595 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Prvotní základ daně neupravený, tj. 444 140 Kč se upraví dle Tab. 4. 4 a výsledným základem daně pana Malého je částka 414 045 Kč a dle § 16 zákona o daních z příjmů se zaokrouhluje na celá sta dolů. Základ daně tak činí **414 000 Kč**. Tentýž § řeší sazbu daně, která je 15 %. Přesto, že rodičovský příspěvek není zahrnován do posuzování výše vlastního příjmu manželky, přesáhla paní Malá rozhodnou částku pro uplatnění této slevy, která činí 68 000, neboť si přivydělávala prací na DPP. Z tohoto důvodu pan Malý nemůže slevu na manželku uplatnit. Pan Malý uplatňuje daňové zvýhodnění na obě děti.

Výpočet daňové povinnosti za rok 2016 při uplatnění skutečných výdajů:

Příjmy: 978 360 Kč

Výdaje: 534 220 Kč

Rozdíl mezi příjmy a výdaji: $978\,360 - 534\,220 = 444\,140$ Kč

Upravený základ daně dle § 5 a 23 ZDP: 414 045 Kč

Základ daně zaokrouhlený: 414 000 Kč

Sazba daně: 15 %

Daň před odečtením slev: $414\,000 \cdot 0,15 = 62\,100$ Kč

Slevy na dani dle §35ba ZDP:

Sleva na poplatníka: 24 840 Kč

Daň po odečtení slev: 37 260 Kč

Daňové zvýhodnění dle § 35bb ZDP:

Daňové zvýhodnění na první dítě: 13 404 Kč

Daňové zvýhodnění na druhé dítě: 17 004 Kč

Výsledná daňová povinnost: 6 852 Kč

Sociální pojištění

Pan Malý odváděl v průběhu roku zálohy na sociální pojištění v minimální výši, neboť je to první rok podnikání a veškerí podnikatelé jsou povinni odvádět zálohy alespoň v minimální výši. Pan Malý tak v průběhu roku 2016 odváděl každý měsíc zálohu ve výši 1 972 Kč, tj. 23 664 Kč za rok.

Podnikatelé jsou povinni každoročně, nejpozději do 2. 5. podat příslušné OSSZ přehled o příjmech a výdajích, na základě něhož dojde k určení přeplatku, avšak častěji doplatku, který je nutno odvést na účet příslušné OSSZ nejpozději do 8 dnů od podání přehledu, tzn., že nejzazší termín je 10. 5. Celková výše sociálního pojištění je vyjádřena vztahem (4.3).

$$SP = 0,5 \cdot ZD \cdot SSP, \quad (4.3)$$

kde SP je sociální pojištění v roce t, ZD základ daně a SSP sazba sociálního pojištění.

$$SP = 0,5 \cdot 414\,045 \cdot 0,292 = 60\,450,57 \text{ Kč} \cong \mathbf{60\,451 \text{ Kč}}$$

Správě sociálního zabezpečení má být odvedeno 60 451 Kč, z toho 23 664 Kč již bylo uhrazeno v zálohách. Panu Malému tak vznikl doplatek ve výši 36 787 Kč, který je povinen uhradit.

V následujících letech pan Malý bude hradit zálohy v takové výši, která se stanoví na základě jeho dosaženého zisku v roce předcházejícím, ta však nesmí být nižší než minimální výše zálohy v následujícím roce. Výpočet výše měsíční zálohy v následujícím období je vyjádřena vztahem 4.4.

$$MZSP_{t+1} = \frac{ZD \cdot 0,5}{MP} \cdot SSP, \quad (4.4)$$

kde $MZSP_{t+1}$ představuje měsíční zálohu na sociální pojištění v následujícím roce (t+1) a MP počet měsíců podnikání.

$$MZSP_{2017} = \frac{414\,045 \cdot 0,5}{12} \cdot 0,292 = 5\,037,55 \text{ Kč} \cong \mathbf{5\,038 \text{ Kč}}$$

V roce 2017 bude pan Malý hradit měsíční zálohy ve výši 5 038 Kč, které jsou splatné od 1. do 20. dne následujícího měsíce.

Zdravotní pojištění

I v případě zdravotního pojištění platí pravidlo, že podnikatelé provozující podnikání jako hlavní činnost jsou povinni odvádět v průběhu prvního roku podnikání zálohy na zdravotní pojištění alespoň v minimální výši. V roce 2016 tak pan Malý odvedl na zálohách částku 21 876 Kč, tj. 1 823 Kč měsíčně.

Obdobně jako u sociálního pojištění dochází i zde k vyčíslení přeplatku či doplatku na základě přehledu o příjmech a výdajích podaného zdravotní pojišťovně. Celková výše zdravotního pojištění je vyjádřena vztahem 4.5.

$$ZP = ZD \cdot 0,5 \cdot SZP, \quad (4.5)$$

kde ZP je zdravotní pojištění, ZD základ daně a SZP sazba zdravotního pojištění.

$$ZP = 414\,045 \cdot 0,5 \cdot 0,135 = 27\,948,04 \text{ Kč} \cong \mathbf{27\,949 \text{ Kč}}$$

Dosažením do vztahu (4.5) bylo zjištěno, že pan Malý má zdravotní pojišťovně uhradit celkem částku 27 949 Kč, z toho 21 876 Kč již uhradil formou záloh. Zbývá mu tedy doplatit 6 073 Kč.

V následujících letech bude hradit zálohy v takové výši, která je určena dle dosaženého zisku. Pro vyčíslení platí obdobný vzorec jako u sociálního pojištění, vyjádřen vztahem (4. 6).

$$MZZP_{t+1} = \frac{ZD \cdot 0,5}{MP} \cdot SZP, \quad (4.6)$$

kde MZZP představuje měsíční zálohu na zdravotní pojištění v následujícím roce.

$$MZZP_{2017} = \frac{414\,045 \cdot 0,5}{12} \cdot 0,135 = \mathbf{2\,330 \text{ Kč}}$$

V roce 2017 bude pan Malý odvádět zálohy na zdravotní pojištění v částce 2 330 Kč měsíčně.

4.2.2 Uplatnění výdajů procentem z příjmů

V případě uplatnění výdajů procentem z příjmů není nutno vést daňovou evidenci a evidovat příjmy i výdaje, neboť vystačí evidovat pouze příjmy. Pan Malý však při zahájení podnikání začal vést daňovou evidenci, protože nevěděl, která z variant pro něj bude výhodnější. Vzhledem k tomu, že pan Malý provozuje poradenství v oblasti daní, jedná se o živnost neřemeslnou, a proto může dle § 7, odst. 7 zákona o daních z příjmů uplatnit výdaje do výše 60 % příjmů. Upravené příjmy a výdaje dle tohoto principu jsou vyčísleny v Tab. 4.5.

Tab. 4. 5 Přehled příjmů a paušálních výdajů za rok 2016

	Příjmy daňové	Uplatněná %	Paušální výdaje
Leden	80 730 Kč	60 %	48 438 Kč
Únor	82 225 Kč	60 %	49 335 Kč
Březen	87 360 Kč	60 %	52 416 Kč
Duben	81 500 Kč	60 %	48 900 Kč
Květen	80 760 Kč	60 %	48 456 Kč
Červen	75 320 Kč	60 %	45 192 Kč
Červenec	81 000 Kč	60 %	48 600 Kč
Srpen	79 900 Kč	60 %	47 940 Kč
Září	82 360 Kč	60 %	49 416 Kč
Říjen	80 100 Kč	60 %	48 060 Kč
Listopad	78 300 Kč	60 %	46 980 Kč
Prosinec	88 805 Kč	60 %	53 283 Kč
Celkem	978 360 Kč		587 016 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Základ daně je opět vyjádřen rozdílem mezi příjmy a výdaji. V tomto případě činí základ daně **391 344 Kč**. Základ daně v případě uplatnění paušálních výdajů se dále neupravuje. Následné zjištění daně je totožné jako při uplatnění skutečných výdajů. Uplatněním výdajů procentem z příjmů dle § 35ca zákona o daních z příjmů však nelze uplatnit slevu na manželku ani daňové zvýhodnění na děti. Pan Malý tak může uplatnit pouze slevu na sebe čili na poplatníka.

Výpočet daňové povinnosti za rok 2016 při uplatnění výdajů procentem z příjmů:

Příjmy: 978 360 Kč

Výdaje: 587 016 Kč

Základ daně: $978\,360 - 587\,016 = 391\,344$ Kč

Základ daně zaokrouhlený: 391 300 Kč

Sazba daně: 15 %

Daň před odečtením slev: $391\,300 \cdot 0,15 = 58\,695$ Kč

Slevy dle § 35ba ZDP:

Sleva na poplatníka: 24 840 Kč

Daň po odečtení slev: $58\,695 - 24\,840 = 33\,855$ Kč

Výsledná daňová povinnost: 33 855 Kč

Dle výše uvedených výpočtů je zcela jasné, že pro pana Malého je mnohem výhodnější uplatňovat výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Výsledná daňová povinnost je v tomto případě téměř o 80 % menší než v případě uplatnění výdajů procentem z příjmů. Důvodem tohoto nemalého rozdílu je zejména možnost uplatnění slev a daňových zvýhodnění.

Pan Malý tak musí podat nejpozději k 31. 3. 2017 daňové priznání k dani z příjmů fyzických osob, které bude sestaveno na základě daňové evidence.

4.3 Podnikání ve Slovenské republice

Aby byla zajištěna vypovídací schopnost srovnání podnikání v obou zemích, bude i zde pan Malý evidovat svou podnikatelskou činnost prostřednictvím daňové evidence. Veškeré ostatní informace zůstávají také zachovány ve stejné formě jako v České republice. Pro zjednodušení výpočtů je v celé této kapitole využit jednotný kurz 27 Kč/€. Zřizovací výdaje jsou tak ve výši 875,93 € (23 650 Kč) a do podnikání byl vložen osobní automobil v ceně 7 777,78 € (210 000 Kč). Daňové výdaje a náklady jsou přepočteny v Tab. 4. 6, kromě odpisů a silniční daně, kdy je nutno tyto částky vypočítat dle platné legislativy Slovenské republiky.

Tab. 4.6 Daňové výdaje a náklady za rok 2016 v ČR a SR

	Slovenská republika	Česká republika
Příjmy daňové	36 235,78 €	978 366 Kč
Výdaje daňové	20 778,63 €	534 220 Kč
Materiál	5 037,59 €	136 015 Kč
Drobný majetek	7 788,89 €	210 300 Kč
Platba za telefon	429,63 €	11 600 Kč
Nájemné	3525,93 €	95 200 Kč
Zálohy na ZP	660,66 €	-----
Platby za automobil	1 390,93 €	39 105 Kč
• PHM	1 187,22 €	32 055 Kč
• Pojištění	148,15 €	4 000 Kč
• Dálniční známka	55,56 €	1 500 Kč
• Silniční daň	0 €	1 550 Kč
Odpisy	1 945 €	42 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Odpisy

Automobil je ve Slovenské republice zařazen do první odpisové skupiny, u které došlo od roku 2015 ke změnám v odpisování, kdy není možno využít volby mezi zrychleným a rovnoměrným odpisováním, neboť zrychlené odpisování bylo zrušeno. Pan Malý tak musí využít rovnoměrného odpisování. Výpočet rovnoměrných odpisů je vyjádřen vztahem (4.7).

$$RO = \frac{VC}{\text{doba odpisování}}, \quad (4.7)$$

kde RO je roční odpis, VC vstupní cena. Doba odepisování pro první odpisovou skupinu je 4 roky.

Odpisy osobního automobilu v jednotlivých letech na základě výše uvedeného vzorce jsou vyjádřeny v Tab. 4.7. Odpisy se dle zákona č. 595/2003 Z. z o dani z příjmů zaokrouhlují na celá € nahoru.

Tab. 4.7 Rovnoměrné odepisování osobního automobilu v letech 2016 - 2019

Období	Vstupní cena	Odpis	Oprávky	Zůstatková cena
2016	7 777,78 €	1 945 €	1 945 €	5 832,78 €
2017	7 777,78 €	1 945 €	3 890 €	3 887,78 €
2018	7 777,78 €	1 945 €	5 835 €	1 942,78 €
2019	7 777,78 €	1 943 €	7 778 €	0 €

Zdroj: vlastní zpracování

Silniční daň

Daň silniční je ve Slovenské republice upravena zákonem č. 361/2014 Z. z. o dani z motorových vozidel, který vymezuje sazbu daně pro vozidla dle zdvihového objemu vozidel, tedy stejně jako v České Republice. Pan Malý využívá osobní automobil o objemu 1 968 cm³, a proto se na něj vztahuje roční sazba daně pro vozidla do 2 000 cm³, která činí 148 €. V § 7 tento zákon stanovuje podmínky pro úpravu sazby daně, obdobně jako v České republice. Po dobu prvních 36 kalendářních měsíců od data první registrace (06/2013) se sazba daně snižuje o 25 %, v průběhu dalších 36 měsíců o 20 % a po dobu dalších 36 měsíců o 15 %. Z toho vyplývá, že pan Malý uplatní roční sazbu daně sniženou o 25 % do května roku 2016 a následujících 36 měsíců o 20 %. Roční sazba daně pro vozidlo pana Malého je tak následující:

- Základní sazba daně: 148 € ročně
- Sazba daně snižena o 25 %: 111 € ročně (měsíčně 9,25 € pro leden – květen)
- Sazba daně snižena o 20 %: 118,4 € ročně (měsíčně 9,87 € pro červen – prosinec)

Upravená roční sazba daně pro rok 2016 činí 115,34 €. Platba záloh je ovlivněna výší předpokládané daně. Pokud poplatníkovi vznikne daňová povinnost až v průběhu zdaňovacího období, zálohy platit nemusí. Pan Malý však vozidlo vložil do podnikání již k 1. lednu a proto se povinnost placení záloh musí posoudit. Dle § 10 zákona č. 361/2014 Z. z, nemusí hradit zálohy na silniční daň poplatníci, jejichž předpokládaná výše daně nepřesáhne částku 700 €. Pan Malý tedy žádné zálohy na tuto daň v průběhu roku hradit nemusí. Do 31. 1. 2017 musí podat daňové přiznání a celou výši daně uhradit. Položka silniční daně v tomto případě nebude vstupovat do daňové evidence v roce 2016.

Jak již bylo zmíněno výše, pan Malý vede daňovou evidenci, a proto se musí rozhodnout ve způsobu uplatnění výdajů stejně jako v České republice. Obě varianty, tedy uplatnění skutečně vynaložených výdajů na dosažení, zabezpečení a udržení příjmů a uplatnění paušálních výdajů jsou vyjádřeny v následujících podkapitolách.

Zálohy na pojistné

Zde nastává odlišnost oproti České republice, neboť zálohy jak na sociální tak na zdravotní pojištění jsou ve Slovenské republice daňově uznatelným výdajem.

Zálohy na sociální pojištění však nejsou povinné a proto je pan Malý nehradí. V případě zdravotního pojištění je povinné hradit zálohy alespoň v minimální výši, tj. 60,06 € měsíčně. Zálohy za rok 2016 tak činí 720,72 €. Zálohy jsou však splatné vždy do 8. měsíce následujícího kalendářního měsíce a tak pan Malý skutečně uhradil celkem pouze 660,66 €. Tato částka bude vstupovat do základu daně.

4.3.1 Uplatnění prokazatelně vynaložených výdajů

Základ daně v případě uplatnění skutečných výdajů je dán rozdílem mezi daňovými příjmy a výdaji. Rozdíl činí 15 457,15 € (36 235,78 – 20 778,63).

Uzávěrková úprava příjmů a výdajů

I v případě podnikání ve Slovenské republice je nutno upravit výdaje související s využíváním osobního vozidla, které je využíváno také pro soukromé účely. Celkové výdaje v souvislosti s užíváním činily 1 390,93 € a odpisy 1 945 €. V případě automobilu zařazeného do obchodního majetku je možno upravit výdaje dvěma způsoby: ⁵

- a) Výdaje v prokazatelné výši – úprava výdajů dle skutečné evidence. Z knihy evidence jízdy je patrné, že 45 % ujetých km bylo za soukromým účelem. Proto

⁵ DAŇOVÉ CENTRUM. SK *Automobil v podnikání – daňové výdavky v roce 2015* [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://www.danovecentrum.sk/clanok-z-titulky/automobil-v-podnikani--danove-vydavky-v-roku-2015-toptema-dc-4-2015.htm>

by docházelo k úpravě výdajů obdobně jako v České republice, tedy 55:45. Daňově uznatelné výdaje by v tomto případě činily 1 834,76 €. (55 % z částky 3 335,93 €)

- b) paušální výdaje – úprava výdajů na 80 % původní hodnoty. Tato úprava se vztahuje jak na PHM a ostatní, tak na odpisy. V případě uplatnění paušálu by daňově uznatelné výdaje činily 2 668,74 €. (80 % z částky 3 335,93 €). Tato možnost je pro pana Malého zcela jasně výhodnější.

Výdaje upravující základ daně jsou vyjádřeny v Tab. 4. 8.

Tab. 4.8 Uzávěrková úprava výdajů na konci zdaňovacího období

Položky daňově neuznatelné		Položky daňově uznatelné	
Poměrná část odpisů	389 €	Zřizovací výdaje	875,93 €
Poměrná část výdajů za auto (PHM, pojištění, známka)	278,19 €		
Celkem	667,19 €	Celkem	875,93 €

Zdroj: vlastní zpracování

Základ daně po úpravách o položky snižující/zvyšující základ daně činí 15 248,41 €. Tento základ daně se dále upravuje o nezdánitelné části základu daně a o daňové bonusy. Protože základ daně nepřesáhl 176,8 násobek životního minima, sazba daně činí 19 %. Pan Malý uplatňuje nezdánitelnou část na sebe, tj. poplatníka v částce 3 803,33 €, dále uplatňuje na manželku, která pokud by neměla žádné příjmy, by činila stejně jako částka na poplatníka. Vzhledem k tomu, že si paní Malá přivydělává prací na DPP ročně v částce 2 577,78 € je nutno nezdánitelnou část upravit a to tak, že základní částka bude snížena o příjem manželky. V tomto případě si tedy pan Malý může na manželku uplatnit nezdánitelnou část ve výši 1 225,55 € (3803,33-2577,78). Pan Malý dále uplatňuje daňové bonusy na obě své děti. Roční výše bonusu na jedno dítě činí 256,92 €.

Výpočet daňové povinnosti za rok 2016 při uplatnění skutečných výdajů:

Příjmy: 36 235,78 €

Výdaje: 20 778,63 €

Rozdíl mezi příjmy a výdaji: 15 457,15 €

Upravený základ daně o položky snižující/ zvyšující ZD: 15 248,41 €

Nezdánitelné části základu daně dle § 11 ZDP:

Nezdánitelná část na poplatníka: 3 803,33 €

Nezdánitelná část na manželku: 1 225,55 €

Upravený základ daně o nezdanitelné části ZD: 10 219,53 €

Sazba daně: 19 %

Daň před daňovými bonusy: 1 941,71 €

Daňové bonusy dle § 33 ZDP:

Daňový bonus na první dítě: 256,92 €

Daňový bonus na druhé dítě: 256,92 €

Výsledná daňová povinnost: 1 427,87 €

Sociální pojištění

Jak již bylo zmíněno výše, Slovenská legislativa nevyžaduje, aby v prvním roce podnikání byly odváděny zálohy na sociální pojištění. Povinnost odvádět zálohy na sociální pojištění vzniká vždy k 1. 7. následujícího roku, pokud úhrn příjmů za předcházející rok přesáhl rozhodnou částku 5 148 €. Pan Malý začal podnikat 1. 1. 2016, tzn., že povinnost odvádět zálohy na sociální pojištění mu vzniká od 1. 7. 2017, neboť překročil rozhodnou částku. Sazba sociálního pojištění pro OSVČ je 33,15 % z vyměřovacího základu. Minimální roční vyměřovací základ činí 5 298 €. Vzorec pro výpočet vyměřovacího základ je vyjádřen vztahem 4. 8.

$$VZ = \frac{ZD + ZZP}{1,486}, \quad (4.8)$$

kde VZ je vyměřovací základ, ZZP zaplacené zálohy na zdravotní pojištění.

$$VZ = \frac{15\,248,41 + 660,66}{1,486} = 10\,705,97 \text{ €}$$

Vyměřovací základ pana Malého pro rok 2017 činí 10 705,97 €, měsíční 892,16 €. Měsíční záloha na sociální pojištění je tak 295,75 €. Od 1. 7. 2017 je tak povinen tuto částku hradit, vždy nejpozději do osmého dne následujícího kalendářního měsíce, tzn., že první zálohu uhradí k 8. 8. 2017.

Zdravotní pojištění

K 30. 9. následujícího roku je zdravotní pojišťovna povinna vykonat roční zúčtování pojistného a oznámit plátcí pojistného informace ohledně doplatku či přeplatku.

Zálohy na zdravotní pojištění pan Malý musel hradit v minimální výši již v průběhu prvního roku podnikání. Za rok 2016 skutečně odvedl na zálohách celkem částku 660,66 €, zálohy jsou však ve výši 720,72 €. Sazba zdravotního pojištění je 14 % z vyměřovacího základu. Minimální roční vyměřovací základ je 5 148 €. Vyměřovací základ se stanoví stejně jako v případě sociálního pojištění, tzn., že vyměřovací základ pana Malého je 10 705,97 €.

Celková výše pojistného za rok 2016 činí 1 498,84 €. Panu Malému tak vznikl doplatek ve výši 778,12 €, který musí uhradit zdravotní pojišťovně nejpozději do 45 dnů od obdržení informace od zdravotní pojišťovny.

4.3.2 Uplatnění výdajů procentem z příjmů

Stejně jako v České republice i zde může pan Malý využít uplatnění výdajů procentem z příjmů, tzn., že ke stanovení základu daně je zapotřebí evidovat pouze příjmy. Pan Malý si za rok 2016 může uplatnit výdaje ve výši 40 % z příjmů, nejvýše však 5 040 €. Příjmy pana Malého za rok 2016 dosáhly částky 36 235,78 €, tzn., že 40% výdaj činí 14 494,31 €. Z této částky však může uplatnit pouze 5 040 € a dále může uplatnit zaplacené zálohy na zdravotní pojištění. Nezdanitelná část na poplatníka v tomto případě dosáhne jiné částky, neboť základ daně je vyšší než 19 809 € a proto je nutno tuto částku přepočítat. Ta se přepočítá rozdílem mezi částkou 8755,578 a čtvrtinou základu daně. Nezdanitelná část na manželku se nepřepočítává, protože v tomto případě by základ daně musel přesáhnout částku 35 022,31 €.

Výpočet daňové povinnosti za rok 2016 při uplatnění výdajů procentem z příjmů:

Příjmy: 36 235,78 €

Výdaje: 5 040 €

Rozdíl mezi příjmy a výdaji: 31 195,78 €

Zaplacené zálohy na zdravotní pojištění: 660,66 €

Základ daně upravený o zaplacené zdravotní pojištění: 30 535,12 €

Nezdanitelné části základu daně dle § 11 ZDP:

Nezdanitelná část na poplatníka: 1121,80 € $(8755,578 - 30 535,12/4)$

Nezdanitelná část na manželku: 1225,55 €

Upravený základ daně o nezdanitelné části ZD: 28 187,77 €

Sazba daně: 19 %

Daň před daňovými bonusy: 5 355,67 €

Daňové bonusy dle § 33 ZDP:

Daňový bonus na první dítě: 256,92 €

Daňový bonus na druhé dítě: 256,92 €

Výsledná daňová povinnost: 4 841,83 €

Dle výpočtů uvedených výše je zcela jasné, že i v případě podnikání pana Malého ve Slovenské republice je pro něj výhodnější uplatnění skutečně vynaložených výdajů na dosažení, zabezpečení a udržení příjmů. Výsledná daňová povinnost je cca o 71 % menší než v případě uplatnění výdajů procentem z příjmů. Daň je v případě paušálních výdajů tak

vysoká i z důvodu omezené částky, kterou lze uplatnit, neboť pan Malý mohl uplatnit pouze třetinu z paušálního výdaje.

4.4 Rozhodovací analýza

Panu Malému byly vyčísleny daňové a odvodové povinnosti vyplývající z výkonu samostatně výdělečné činnosti na území České a Slovenské republiky. Z výše uvedených výpočtů je na první pohled zcela zřejmé, ve které zemi je pro pana Malého výhodnější podnikat.

Příklady však byly aplikovány pouze na situaci pana Malého a nebyly brány v potaz ostatní vlivy, které mohou ovlivňovat celkové podnikatelské prostředí dané země. Z tohoto důvodu byla sestavena rozhodovací analýza neboli „pro a proti“, která vychází z výhod a nevýhod podnikání v obou zemích.

Princip rozhodovací analýzy spočívá v tom, že vybrané možnosti, v tomto případě podnikání v České republice a podnikání ve Slovenské republice, jsou posuzovány z různých kritérií. Kritéria vždy závisí na oblasti, v níž se rozhodovací analýza provádí. Každému kritériu je přiřazena určitá váha (V) podle toho jak moc ovlivňuje analyzovanou oblast. Následně je každé kritérium subjektem ohodnoceno body (B). Příznivější možností je ta, kdy suma všech součinů vah a bodů (S) je nejvyšší.

V případě rozhodovací analýzy mezi podnikáním v České republice a Slovenské republice lze kritériím udělit váhu v rozmezí 1 – 5, kdy kritéria s váhou 1 nejméně ovlivňují analyzovanou oblast a kritéria s váhou 5 ji ovlivňují nejvíce. Dále pak jednotlivým kritériím mohou být přiřazeny body v rozmezí od – 5 do + 5, kdy záleží na tom, jak je dané kritérium pro podnikání výhodné či naopak. – 5 bodů vyjadřuje nejméně výhodnou možnost a + 5 bodů nejvíce výhodnou. Kritéria byla ohodnocena subjektivně z pohledu podnikatelů. Výsledek rozhodovací analýzy je zobrazen v Tab. 4.9.

Tab. 4.9 Rozhodovací analýza

Podnikání v České republice								Podnikání ve Slovenské republice							
Výhody				Nevýhody				Výhody				Nevýhody			
Kritéria	V	B	S	Kritéria	V	B	S	Kritéria	V	B	S	Kritéria	V	B	S
1. Určení základu daně															
Paušální výdaje až 80 %	4	4	16	Max. omezení paušálu	3	-2	-6	Ztráta z min. 4 let	2	2	4	Paušální výdaje jen 40 %	4	-1	-4
Uplatnění paušálu bez omezení	3	3	9	Solidární zvýšení daně	3	-3	-9					Uplatnění paušálu- jen neplátcí DPH	3	-3	-9
Ztráta z minulých 5 let	2	3	6									Max. omezení paušál. výdajů	3	-4	-12
2. Slevy, bonusy, nezdanitelné části základu daně															
Vysoké slevy na dani	4	4	16	Omezení uplatnění slevy na manželku	4	-2	-8	NČZD lze uplatnit i při paušálu	4	3	12	NČZD se odečítají od ZD	3	-2	-6
Vysoké zvýhodnění na děti	4	3	12	Slevy nelze uplatnit při paušálu	4	-3	-12					Nízké bonusy na děti	4	-2	-8
3. Sociální a zdravotní pojištění															
Nížší sazby pojistného	3	3	9	Povinné zálohy SP v 1. roce	2	-2	-4	Nepovinné zálohy na SP v 1. roce	2	3	12	Vyšší sazby pojistného	3	-3	-9
				Daň. neuznatelné zálohy	2	-2	-4	Daň. uznat. zálohy	3	3	9				
				Zrušen max. VZ ZP	1	-4	-4	Max. VZ pro ZP	1	3	3				
4. Ostatní															
Daňová sazba 15 %	4	4	16	Povinnost hradit zálohy na silniční daň	2	-1	-2	Nehradí se zálohy na silniční daň	2	2	4	Různé daňové sazby	4	-3	-12
Výhody		84		Nevýhody		-49		Výhody		44		Nevýhody		-60	
Celkem podnikání v ČR						35		Celkem podnikání v SR						-16	

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky je patrné, že možnost podnikání v České republice s celkovým počtem 35 bodů je pro podnikatele výhodnější než ve Slovenské republice, kdy tato možnost získala -16 bodů.

Hlavním důvodem tohoto rozdílu je možnost uplatňování výdajů procentem z příjmů, kdy ve Slovenské republice je tato možnost velmi omezena. Ve Slovenské republice je možnost takto uplatnit výdaje pro všechny podnikatele stejná a to pouze ve výši 40 %, zatímco v České republice lze v závislosti na druhu podnikání možno uplatnit výdaje v rozmezí 30 % až 80 %. Dalším omezením na straně Slovenské republiky je fakt, že i při uplatnění pouhých 40 % lze z této částky uplatnit pouze 5 040 € (v přepočtu cca 136 tis. Kč), kdežto v České republice omezení sahá až k částce 1,6 mil. Kč.

Dalším důvodem je také to, že v České republice dosahuje sazba daně nižšího čísla než ve Slovenské republice. Základní sazba daně činí 15 %, pokud však podnikatel dosáhne většího příjmu, platí pro něj solidární zvýšení daně, jenž činí 7 % z té části základu daně, která přesahuje 48 násobek průměrné mzdy. Avšak i při solidární dani je daňové zatížení v České republice nižší. V případě Slovenské republiky je základní sazba ve výši 19 %, avšak z hlediska dosaženého základu daně může činit až 25 %. V České republice lze také uplatnit větší zvýhodnění na děti a slevy jsou odečítány až z částky daně, zatímco ve Slovenské republice se o tyto slevy snižuje již základ daně, tzn., že sleva se dále ještě daní. Výhodou ve Slovenské republice je však to, že slevy i bonusy na děti lze uplatnit i při uplatnění paušálních výdajů.

Výhodou na straně podnikání ve Slovenské republice je i daňová uznatelnost záloh na sociální a zdravotní pojištění, neboť o tyto částky se sníží základ daně, zatímco v České republice jsou tyto zálohy výdajem nedaňovým.

5 Závěr

Cílem diplomové práce bylo porovnat daňový a odvodový systém osob samostatně výdělečně činných v České republice a Slovenské republice, a to jak po stránce teoretické, tak po stránce praktické. Hlavním cílem bylo zjistit, ve které zemi je pro podnikatele výhodnější provozovat podnikatelskou činnost. Cíl diplomové práce byl splněn. Pro účely této diplomové práce byl využit jako zdaňovací období rok 2016 z důvodu možných legislativních změn v průběhu roku 2017 a z důvodu modelování skutečné podnikatelské činnosti, kdy je nutno posuzovat situaci za celý uplynulý rok.

Pro fiktivního podnikatele v České republice i Slovenské republice byly vyčísleny daňové i odvodové povinnosti za rok 2016 a na jejich základě bylo zjištěno, že podnikání v České republice je pro tohoto podnikatele zcela jistě výhodnější. Protože ke konkrétnímu vyčíslení došlo pouze v případě fiktivního podnikatele, bylo nutné dále posoudit situace z hlediska celkového podnikatelského prostředí. Z tohoto důvodu byla sestavena rozhodovací analýza, kdy na základě subjektivního uvážení byly jednotlivým kritériím přiřazeny body. I z rozhodovací analýzy však vyplynulo, že pro minimalizaci daňových a odvodových povinností je možnost podnikání v České republice opravdu výhodnější, a to zejména z důvodu nižší daňové sazby a velkého množství slev na dani, které je možno uplatnit.

V obou případech podnikání bylo pro fiktivního podnikatele výhodnější uplatnit skutečné výdaje, nikoliv výdaje procentem z příjmů. V České republice byl důvodem fakt, že při uplatnění paušálních výdajů podnikatel nemohl uplatnit zvýhodnění na děti, kdy se jedná o značnou částku. V případě Slovenské republiky byly paušální výdaje nevýhodné z důvodu procentuálního a finančního omezení.

Výsledná daňová povinnost fiktivního podnikatele v České republice dosáhla výše 6 852 Kč, zatímco totožný podnikatel by v případě podnikání ve Slovenské republice dosáhl výsledné daňové povinnosti v částce 1 427,87 € (tj. cca. 38 552 Kč). Hlavním důvodem je již výše zmíněná sazba daně a také slevy na dani, které se ve Slovenské republice odečítají již od daňového základu. Ve Slovenské republice lze navíc uplatnit nižší bonusy na děti než v České republice.

Co se odvodů podnikatele týče, v České republice je podnikatel povinen již od zahájení podnikání hradit zálohy na sociální a zdravotní pojištění alespoň v minimální výši. Po skončení zdaňovacího období dojde k přepočtu na základě Přehledu pro OSSZ, kdy dojde k vyčíslení doplatku či přeplatku, a také se vyčíslí zálohy na následující rok. V případě slovenské legislativy nejsou podnikatelé povinni v prvním roce hradit zálohy na sociální

pojištění, povinnost jim vzniká až k 1. 7. následujícího roku, pokud překročí rozhodnou částku. Na zdravotní pojištění však zálohy hradit musí a to alespoň v minimální výši. Významným rozdílem je také daňová uznatelnost výdajů, kdy ve Slovenské republice jsou veškeré uhrazené zálohy daňově uznatelné, a proto tedy dochází ke snížení daňového základu. Odvodový systém Slovenské republiky má tedy několik předností před odvodovým systémem České republiky.

Rozhodování o zahájení podnikání je věcí nelehkou a každý podnikatel tedy musí přesně a důkladně zvážit, zda podnikání zahájí. V případě rozhodování je nutné neposuzovat pouze osobní situaci, ale také celkovou ekonomickou situaci země, ve které by měl zájem podnikat, neboť tato situace je ovlivňována řadou mikroekonomických a makroekonomických faktorů. V případě kladného rozhodnutí pak na podnikatele spadá rozhodnutí o způsobu evidování podnikatelské činnosti a řádné plnění jeho povinností dle příslušné legislativy.

Seznam použité literatury

a) *Knižní publikace*

- [1] ČERVINKA, Tomáš. *Zdravotní pojištění 2016: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ: s komentářem a příklady*. 8. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. 167 s. ISBN 978-80-7263-999-1
- [2] EUROSTAT. *Taxation trends in the European Union. 2015 edition*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015. 154s. ISBN 978-92-79-51578-1.
- [3] HAKALOVÁ, Jana a Yveta PŠENKOVÁ. *Daňová evidence: teorie a praxe*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 128 s. ISBN 978-80-7552-239-9.
- [4] KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 275 s. ISBN 978-80-7357-574-8.
- [5] MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2016: úplná znění platná k 1.1.2016*. 25. vyd. Praha: Grada Publishing, 2016. 288 s. ISBN 978-80-271-0022-4.
- [6] NERUDOVÁ, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 336 s. ISBN 978-80-7478-626-6.
- [7] OCHRANA, František, Jan PAVEL a Leoš VÍTEK. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. Praha: Grada Publishing, 2010. 264 s. ISBN 978-80-247-3228-2.
- [8] PELC, Vladimír a Petr PELECH. *Daně z příjmů s komentářem 2016*. 16. vyd. Olomouc: ANAG, 2016. 1039 s. ISBN 978-80-7554-011-9
- [9] VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2016*. 13. vyd. Praha: 1. VOX, 2016. 396 s. ISBN 978-80-87480-44-1.

- [10] VANČUROVÁ, Alena a Stanislav KLAZAR. *Sociální a zdravotní pojištění: úvod do problematiky*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2008. 121 s. ISBN 978-80-7357-381-2.
- [11] ŠIROKÝ, Jan. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.
- [12] ŠIROKÝ, Jan. *Daňové teorie s praktickými příklady*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 128 s. ISBN 978-80-7552-315-0
- [13] ŠIROKÝ, Jan a Michal KRAJŇÁK. *Základy daňové teorie: cvičebnice*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 115 s. ISBN 978-80-7478-927-4.

Elektronické zdroje

- [14] VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. Vyměřovací základ [online]. 2016 [cit. 2016-08-25]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/o-nas/aktuality/od-ledna-2016-se-meni-zdravotni-pojisteni-u-vsech-skupin-platcu>
- [15] MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Zdravotní péče hrazena z veřejného zdravotního pojištění [online]. 2014 [cit. 2016-08-25]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/Cizinci/obsah/zdravotni-pece-hrazena-z-verejneho-zdravotniho-pojisteni_2628_22.html
- [16] FINANCE. Penále u zdravotního pojištění [online]. [cit. 2016-08-25]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/397069-musi-se-platit-penale-u-zdravotniho-pojisteni/>
- [17] Zákon č. 595 ze dne 31.12.2013 o dani z příjmů. In: *Zbierka zákonov Slovenskej republiky*. 2013, částka 243, Dostupný také z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-595>

[18] PODNIKAJTE.SK. Suma životného minima v roku 2016 a 2017 [online]. 2016 [cit. 2016-10-09]. Dostupné z: <https://www.podnikajte.sk/dane-a-uctovnictvo/c/2710/category/dane-a-uctovnictvo/article/suma-zivotneho-minima-2016-2017.xhtml>

[19] Zákon č. 582 ze dne 1.11.2014 o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. In: Zbierka zákonov Slovenskej republiky. 2016, časťka 247, Dostupný také z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2004-582#cast10>

[20] PSÍ SVĚT. Přehled daní za psa v roce 2014 [online]. 2014 [cit. 2016-10-13]. Dostupné z: <http://www.psisvet.sk/index.php/spravodajstvo/1304-prehľad-daní-za-psa-kolko-zaplatíte-za-svojho-miláčka-v-roku-2014>

[21] Zákon č. 222 ze dne 28.4.2004 o dani z pridanej hodnoty. In: Zbierka zákonov Slovenskej republiky. 2016, časťka 247, Dostupný také z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2004-222>

[22] FINANCE. Minimální sazby daně v EU [online]. [cit. 2016-10-13]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/dane-a-mzda/dane-v-cr-a-v-eu/dane-v-eu/minimalni-sazby-dani/>

[23] PODNIKAJTE.SK Sazby DPH od 1.1.2016 [online].2016 [cit. 2016-10-13]. Dostupné z: <https://www.podnikajte.sk/dane-a-uctovnictvo/c/2340/category/dan-z-pridanej-hodnoty/article/sazby-dph-1-1-2016.xhtml>

[24] FINANČNÁ SPRÁVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Spotrebné dane [online]. 2016 [cit. 2016-10-13]. Dostupné z <https://www.financnasprava.sk/sk/obcania/dane/spotrebne-dane>

[25] PODNIKATEL. Čtěte, jak se v roce 2017 změní zálohy na sociální a zdravotní pojištění OSVČ [online]. 2016 [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/ctete-jak-se-v-roce-2017-zmeni-zalohy-na-socialni-a-zdravotni-pojisteni-osvc/>

- [26] iPODNIKATEL Pojištění na sociální zabezpečení - základní informace [online]. 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.ipodnikatel.cz/Socialni-pojisteni/pojisteni-na-socialni-zabezpeceni-zakladni-informace/Rozhodna-castka-zanik-ucasti-sazba-pojistneho.html>
- [27] JAK PODNIKAT. Sleva daně za umístění dítěte ve školce [online]. 2016 [cit. 2016-08-25]. Dostupné z: <http://jakpodnikat.cz/sleva-za-umisteni-ditete-v-ms.php>
- [28] SOCIÁLNA POISŤOVNA [online]. 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/>
- [29] Zákon č. 580 ze dne 1.11.2004 o zdravotnom poistení. In: Zbierka zákonov Slovenskej republiky. 2016, částka 246, Dostupný také z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2004-580>
- [30] VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÁ POISŤOVNA Preddavky na poistné [online]. 2016 [cit. 2016-12-12]. Dostupné z: <https://www.vszp.sk/platitelia/platenie-poistneho/preddavky-poistne.html>
- [31] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Systém sociálního zabezpečení v České republice [online]. 2009 [cit. 2016-08-25]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7175/ssz_cr_cz.pdf
- [32] PODNIKAJTE.SK Jako založit živnost v roce 2016 [online]. 2015 [cit. 2017-02-22]. Dostupné z: <https://www.podnikajte.sk/start-podnikania/c/2448/category/zivnost/article/ako-zalozit-zivnost-2016.xhtml>
- [33] FINANČNÁ SPRÁVA SLOVENSKÁ REPUBLIKA Daň z príjmov pre živnostníkov [online]. 2017 [cit. 2017-02-22] Dostupné z: <https://www.financnasprava.sk/sk/podnikatelia/dane/dan-z-prijmov/fyzicke-osoby/zivnostnici#VydavkyZivnostnika>

[34] PODNIKAJTE.SK Paušálne výdavky sa od 1.1.2017 zvýšia [online]. 2016 [cit. 2017-02-22] Dostupné z: <https://www.podnikajte.sk/dane-a-uctovnictvo/c/2964/category/dan-z-prijmov/article/pausalne-vydavky-2017.xhtml>

[35] ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. Výpočet pojistného [online]. 2015 [cit. 2016-08-25]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/pojistne-na-socialni-zabezpeceni/vyse-a-platba-pojistneho/vypocet-pojistneho.htm>

[36] BUSINESS CENTER. Zákon o veřejném zdravotním pojištění [online]. 2016 [cit. 2016-08-25]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/vzp/>

Seznam zkratk

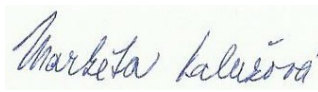
DDHM	drobný dlouhodobý hmotný majetek
DDNM	drobný dlouhodobý nehmotný majetek
DHM	dlouhodobý hmotný majetek
DNM	dlouhodobý nehmotný majetek
DPČ	dohoda o pracovní činnosti
DPFO	daň z příjmů fyzických osob
DPH	daň z přidané hodnoty
DPP	dohoda o provedení práce
HDP	hrubý domácí produkt
MF	Ministerstvo financí
NČZD	nezdanitelná část základu daně
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
PHM	pohonné hmoty
RPC	reprodukční pořizovací cena
VZ	vyměřovací základ
ZD	základ daně
ZDP	zákon o daních z příjmů
Z.z.	Zbierka zákonov

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 21. 4. 2017

Bc. Markéta Kalužová

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Ukázka peněžního deníku podnikatele

Příloha č. 2: Ukázka knihy evidence jízd podnikatele

Příloha č. 3: Přiznání k dani silniční za rok 2016

Příloha č. 4: Přiznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2016

Příloha č. 5: Přehled o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2016 pro OSSZ

Příloha č. 6: Přehled o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2016 pro ČPZP